Energimarknadsinspektionen
Swedish Energy Markets Inspectorate

Ei R2013:17

Anvisade elavtal

– nuläget och framtida utveckling

Energimarknadsinspektionen
Box 155, 631 03 Eskilstuna
Energimarknadsinspektionen R2013:17
Författare: Marielle Liikanen, Elin Brodin och Johan Nilsson
Copyright: Energimarknadsinspektionen
Rapporten är tillgänglig på www.ei.se
Tryckt av Elanders Sverige AB 2013
Omslagsbild: © Juliana Wiklund / Johnér

Förord

Regeringen har gett Energimarknadsinspektionen (Ei) i uppdrag att följa upp anvisningsavtalen genom att ta reda på vilka avtalsformer som erbjuds på elmarknaden och prisskillnader m.m. mellan anvisningsavtalen och andra avtal. Syftet är att uppmärksamma konsumenter på de prisskillnader som finns mellan olika leverantörers anvisningsavtal, samt mellan anvisningsavtal och andra avtalsformer.

Ei överlämnar härmed rapporten ”Anvisade elavtal – nuläget och framtida utveckling”. I rapporten lämnar Ei en översikt över hur många kunder som har anvisat elavtal och under vilka villkor. Rapporten redogör också för vilka prisskillnader som finns mellan dels anvisade elavtal och andra avtalsformer samt mellan olika anvisade elavtal.

Ei:s bedömning är att genomförandet av de förslag som Ei tidigare lämnat för en elhandlarcentrisk flyttprocess kommer att innebära att kunder i framtiden endast hamnar i anvisade elavtal i undantagsfall, då den befintlige elhandlaren går i konkurs, förlorar sin balansansvarige eller då elhandlaren förlorat sin rätt att leverera el i en uttagspunkt. Därmed kommer antalet kunder med anvisade avtal minska på den framtida elmarknaden.

Under beredningen av ärendet har Ei inhämtat kunskaper och erfarenhet från kund- samt branschföreträdare genom ett seminarium hösten 2013.

Eskilstuna, november 2013

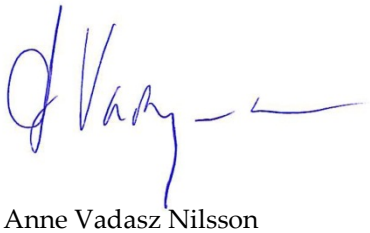

Anne Vadasz Nilsson

Generaldirektör

Marielle Liikanen

Projektledare

Sammanfattning

Den svenska elmarknaden avreglerades 1996 vilket för elkundernas del innebar en möjlighet att själva kunna välja elhandlare och elavtal. Den reella marknadsöppningen för konsumenter skedde dock med den s.k. schablonreformen november 1999, då konsumenter inte längre behövde bekosta ett mätarbyte för att kunna byta elhandlare. Samtidigt som de svenska elkunderna fick möjlighet att aktivt välja elhandlare infördes ett system för att skydda de kunder som inte aktivt gjorde detta val. I de fall en kund inte aktivt väljer elhandlare och avtal är nätägaren skyldig att anvisa kunden en elhandlare. Syftet med bestämmelsen är att garantera el till den kund som inte gjort något val av elhandlare.

Energimarknadsinspektionen (Ei) har i 2013 års regleringsbrev fått i uppdrag att följa upp anvisningsavtalen bland annat genom att ta reda på vilka avtalsformer som elhandlarna anvisar på samt analysera skillnader i pris och villkor mellan anvisningsavtalen och andra avtal som erbjuds på elmarknaden. Syftet med redovisningen är att uppmärksamma konsumenter på de prisskillnader som finns mellan olika elhandlares anvisningsavtal, mellan anvisningsavtal och andra avtalsformer.

Stora besparingsmöjligheter för aktiva kunder
Priserna på anvisningsavtalen är i genomsnitt 30 procent högre än priserna på andra avtal och därmed betalar kunder med anvisningsavtal onödigt mycket för sin el. Färre kunder har anvisat avtal sett över tid, andelen har sjunkit från 65 % till dagens siffra 17,1 %[1]. Ei:s kartläggning visar att den typiska kunden med anvisningsavtal är en konsument som förbrukar upp till 5 000 kWh per år. Typkunden hamnar på anvisat elavtal vid flytt och stannar kvar längre än ett år, trots att det är relativt lätt att ta sig ur avtalet eftersom uppsägningstiden vanligen är två veckor. Typkunden får information, från nätägaren vid själva anvisningen, samt från sin elhandlare om möjligheten att teckna annat elhandelsavtal en gång per år och betalade förra året som mest 2 000 kronor mer per år än den kund som hade ett elhandelsavtal med rörligt pris. Prisreglering skulle kunna åtgärda prisskillnader men skulle samtidigt påverka marknaden genom att förutsättningarna för prisbildningen som bygger på tillgång och efterfrågan, sätts ur spel. Prisreglering kan även ifrågasättas ur ett EU-rättsligt perspektiv. Ei gör bedömningen att prisreglering inte är en lämplig åtgärd för att komma tillrätta med prisskillnaderna mellan anvisat elavtal och andra avtal.

Elhandlarcentrisk flyttprocess minskar antalet kunder med anvisat avtal
Ei föreslog i juni 2013 att Sverige bör införa en elhandlarcentrisk modell. Förslagen innebär bland annat att flyttprocessen bör hanteras helt av elhandlaren och att kunden måste kontakta sin befintlige eller en ny elhandlare vid flytt. Den föreslagna modellen innebär att systemet för anvisad elhandlare inte kommer att tillämpas vid flytt.

[1] Uppgifter från januari 2001 och september 2013

Systemet med anvisad elhandlare kommer att tillämpas i undantagsfall i en elhandlarcentrisk modell; om en elhandlare går i konkurs eller förlorar rätten att leverera el i uttagspunkten. Om modellen införs bedömer Ei att andelen kunder med anvisat elavtal kommer att minska.

Även om mycket få kunder kommer att hamna i systemet för anvisad elhandlare[2] så anser Ei att dessa kunder bör få tydlig, riktad information minst var tredje månad samt information på sin faktura. Elhandlarens informationsplikt bör omfattas av Ei:s tillsyn.

Tydlig information, branschens ansvar
Ei:s kartläggning visar att många kunder stannar kvar länge på ogynnsamma avtal – även de kunder som tidigare varit aktiva. Anvisade avtal kallas tillsvidarepris, normalpris etc. vilket ger utrymme för begreppsförvirring. Ei uppmanar branschen att ta ansvar för att kommunikationen blir tydligare rörande den avtalsform som kunden får vid anvisning eller vid passivitet då ett avtal löper ut. Branschen bör använda sig av vedertagna begrepp som är lätta att förstå för kunden och som möjliggör jämförelse med liknande eller andra avtal.

Ei: avser öppna tillsyn samt uppmuntra kunder att byta avtal
Den initiala information som kunder får när man får ett anvisat avtal är avgörande för hur kunden agerar. Ei avser därför öppna tillsyn rörande den information som nätägaren lämnar i samband med att kunden anvisas en elhandlare. Resultatet från tillsynen kommer användas för att utvärdera behovet av att utveckla föreskrifter för att närmare ange underrättelsens innehåll.

Ei har i uppdrag att verka för aktiva kunder. Underlaget från kartläggningen kommer att användas för att kommunicera till kunder att det finns besparingsmöjligheter för den som är aktiv på marknaden. Det finns pengar att spara för alla kunder, från lägenhetskunder till hus med eluppvärmning. Ei:s kartläggning visar att det finns skäl att även fortsättningsvis bevaka villkor samt prisskillnader för anvisade avtal jämfört med andra avtal.

[2] Om elhandlaren går i konkurs, förlorar sin balansansvarige eller förlorat rätten att leverera el i uttagspunkten.

Innehåll

Figurförteckning 8

1 Inledning 9
1.1 Uppdraget 9
1.2 Genomförande 9
1.2.1 Nulägesanalys 9
1.2.2 Enkätundersökning 9
1.2.3 Seminarium 10
1.3 Projektorganisation 10

2 System för att tillförsäkra kunder el 11
2.1 Sveriges system med anvisad elhandlare 11
2.1.1 Dagens flyttprocess leder ofta till ett anvisningsavtal 12
2.1.2 Anvisat avtal även för aktiva kunder vars avtal löpt ut 13
2.1.3 Sammanfattning – så hamnar kunder i anvisat avtal 13
2.2 Tidigare utredning om anvisningssystemet 14
2.3 Europeiskt regelverk om samhällsomfattande tjänster 15
2.3.1 Finns ingen definition av begreppet anvisningsleverantör 15
2.3.2 Prisreglering och anvisade elavtal 16
2.4 Hur tillförsäkras kunder el i de övriga nordiska länderna? 16
2.4.1 Förslag för att ta bort prisreglering i Danmark 17
2.4.2 Hög kundaktivitet i Norge 17
2.4.3 Endast standardprodukt vid konkurs i Finland 18

3 Nulägesbeskrivning 19
3.1 Andelen kunder med anvisat elavtal minskar 19
3.2 Stora prisskillnader mellan anvisat pris och övriga avtal 20
3.3 Högre årskostnad med anvisat pris 22
3.4 Stora prisskillnader mellan elhandlarna 24
3.5 Resultat av Ei:s enkät om anvisningsavtal 26
3.5.1 Stor spridning av andelen kunder med anvisningsavtal 26
3.5.2 Konsumenter är den kundgrupp som oftast köper el till anvisat pris 27
3.5.3 Inte bara kunder med låg förbrukning som har anvisat avtal 27
3.5.4 Kunder hamnar oftast i anvisningsavtal när de flyttar till ny bostad 28
3.5.5 Många kunder stannar kvar längre än ett år på anvisat avtal 29
3.5.6 De flesta kunder informeras årligen om att teckna annat elavtal 29
3.5.7 Uppsägningstiden för anvisningsavtal är oftast två veckor. 30
3.5.8 Elavtal som löpt ut kan övergå till anvisat pris 31

4 Sammanfattande analys, slutsatser och förslag 33
4.1 Antalet kunder med anvisat pris minskar men det är fortsatt mycket stora prisskillnader 33
4.2 Prisreglering är inte en lämplig åtgärd 33
4.3 Åtgärder för att minska prisskillnaderna och minska antalet kunder med anvisat pris 35

4.3.1 Elhandlarcentrisk flyttprocess minskar andelen kunder i anvisningssystemet 35
4.4 Branschens agerande och ansvarstagande kan få betydelse för regelutvecklingen på elmarknaden 37

Bilaga 1 Enkätundersökning 38

Bilaga 2 Författningsförslag 40

Bilaga 3 Skillnad mellan anvisat pris och rörligt pris per elhandlare 43

Bilaga 4 Anvisat pris per elhandlare 45

Bilaga 5 Prisutveckling per elområde 47

Figurförteckning

Figur 1: Två scenarier vid inflyttning då kunden kan hamna i ett anvisningsavtal 12
Figur 2 Hur kunder hamnar i anvisningsavtal _____ 14
Figur 3 Andel kunder med anvisat avtal _____ 19
Figur 4 Andel kunder med anvisat pris per elområden _____ 20
Figur 5 Prisskillnad mellan anvisat pris och rörligt pris _____ 21
Figur 6 Prisskillnad mellan anvisat pris och fast pris 1 och 3 år_____ 21
Figur 7 Besparing per år om kunden har rörligt pris istället för anvisat pris, typkund 2 000 kWh/år _____ 22
Figur 8 Besparing per år om kunden har rörligt pris istället för anvisat pris, typkund 5 000 kWh/år _____ 23
Figur 9 Besparing per år om kunden hade fast pris 1 år istället för anvisat pris, typkund 2 000 kWh/år _____ 23
Figur 10 Besparing per år om kunden har fast pris 1 år istället för anvisat pris, typkund 5 000 kWh/år _____ 24
Figur 11 Prisskillnader mellan elhandlare för anvisat pris, elområde 3 _____ 25
Figur 12 Andelen kunder med anvisningsavtal _____ 26
Figur 13 Anvisningsavtal som andel av elhandlarnas försäljning _____ 27
Figur 14 Kundgrupper med anvisningsavtal _____ 27
Figur 15 Fördelning av andelen konsumenter efter elförbrukning kWh/år _____ 28
Figur 16 Anledning till att kunder hamnar på anvisningsavtal _____ 28
Figur 17 Antal månader kunder ligger på anvisningsavtal _____ 29
Figur 18 Antal gånger elhandlarna informerar kunder om möjligheten att teckna annat avtal _____ 30
Figur 19 Uppsägningstid för anvisningsavtal_____ 31
Figur 20 Olika sätt elhandlare förlänger avtal när de löper ut _____ 32
Figur 21 Prisnivå olika avtal i Elområde 1_____ 47
Figur 22 Prisnivå olika avtal i Elområde 2_____ 48
Figur 23 Prisnivå olika avtal, Elområde 3 _____ 48
Figur 24 Prisnivå olika avtal, Elområde 4 _____ 49

1 Inledning

Den svenska elmarknaden avreglerades 1996 vilket för elkundernas del innebar en möjlighet att själva kunna välja elhandlare och elavtal. Den reella marknadsöppningen för konsumenter skedde dock med den så kallade schablonreformen i november 1999, då konsumenter inte längre behövde bekosta ett mätarbyte för att kunna byta elhandlare. Samtidigt som de svenska elkunderna fick möjlighet att välja elhandlare infördes ett system för kunder som inte gjorde detta val. I de fall en kund inte själv väljer elhandlare och avtal är nätägaren skyldig att anvisa kunden en elhandlare. Syftet med bestämmelsen är att garantera el till den kund som inte gjort något val av elhandlare.

1.1 Uppdraget

Energimarknadsinspektionen (Ei) har i 2013 års regleringsbrev fått i uppdrag att följa upp anvisningsavtalen genom att ta reda på vilka avtalsformer som erbjuds på elmarknaden och prisskillnader m.m. mellan anvisningsavtalen och andra avtal. Syftet med redovisningen är att uppmärksamma konsumenter på de prisskillnader som finns mellan olika elhandlares anvisningsavtal och mellan anvisningsavtal samt andra avtalsformer.

1.2 Genomförande

1.2.1 Nulägesanalys

Ei har analyserat andelen kunder med anvisat pris på elmarknaden. Ei har därefter gjort prisjämförelser mellan anvisningsavtal och fast- och rörligt elavtal samt beräknat den potentiella ekonomiska besparingar vid byte av elavtal. Samtliga beräkningar och prisjämförelser är baserade på statistik från Statistiska Centralbyrån (SCB) och Ei:s prisjämförelsesajt Elpriskollen.

1.2.2 Enkätundersökning

Ei har under våren 2013 genomfört en enkätundersökning där anvisade elhandlare uppmanades att svara på frågor om anvisningsavtal.[3] Enkäten skickades ut till samtliga, cirka 90 anvisade elhandlare, varav 72 svarade, vilket ger en svarsfrekvens på 80 procent. Svarsfrekvensen mellan frågorna skiljer sig åt eftersom alla elhandlare inte har svarat på alla frågor. Svarsfrekvensen för respektive fråga framgår i bilaga 1.

Svaren från enkätundersökningen har sammanställts och genomgått en kvantitativ bearbetning i form av beräkning av medelvärden och indelning av svar i intervall. För samtliga frågor förutom fråga tre (avsnitt 3.5.3) avser svaren både konsumenter och företagskunder. I dessa sammanhang används begreppet kund för att innefatta båda kundgrupperna.

[3] Bilaga 1 Enkätundersökning

1.2.3 Seminarium

Under hösten 2013 har Ei genomfört ett seminarium med kund- och branschföreträdare. Under seminariet presenterades resultatet från Ei:s kartläggning. Elhandlarna Vattenfall och Ale el samt Konsumenternas energimarknadsbyrå, som företräder konsumentsidan, presenterade sin syn på anvisade elavtal. Syftet med seminariet var att inhämta kunskaper från deltagarna.

1.3 Projektorganisation

Projektgruppen har bestått av projektledaren Marielle Liikanen samt projektmedlemmarna Elin Brodin och Johan Nilsson.

2 System för att tillförsäkra kunder el

Detta kapitel beskriver hur systemen för att tillförsäkra kunder el fungerar; i Sverige, i övriga Norden samt en utblick över Europa. Nedan redogörs också för Ei:s tidigare utredning om anvisningssystemet.

2.1 Sveriges system med anvisad elhandlare

Det svenska regelverket anger i 8 kap 8 § ellagen (1997:857) att alla kunder som inte tecknat avtal med en elhandlare ska få el trots detta. De kunder som på dagens elmarknad omfattas av bestämmelsen är kunder som flyttar in i en ny bostad och inte tecknar ett elavtal eller kunder vars elhandlare gått i konkurs. Det ursprungliga syftet med bestämmelsen var att göra övergången till en konkurrensutsatt marknad enklare ur ett kundperspektiv. Ingen kund, som inte gjorde ett val, skulle riskera att stå utan el i det fall kunden inte gjort ett val av elhandlare. Bestämmelsen i 8 kap 8 § ellagen innebär att om en kund inte tecknar avtal med en elhandlare så är nätägaren enligt lagen skyldig att anvisa en elhandlare till kunden. För att kunna fullgöra denna skyldighet ska nätägaren teckna avtal med en elhandlare som åtar sig att leverera el till samtliga elanvändare som saknar elhandlare inom nätområdet. En sådan elhandlare kallas enligt ellagen för anvisad elleverantör. Nedan används benämningen anvisad elhandlare.

Det finns inga bestämmelser i dagens regelverk om hur nätägaren ska utse den anvisade elhandlaren. I förarbetena[4] till ellagen anges att en nätägare kan kontraktera en eller flera elhandlare som sköter leveransplikten åt dem. I propositionen förs ett resonemang om att det bör vara attraktivt för elhandlare att vara anvisade elhandlare och att elhandlare kan komma att konkurrera om att vara anvisad elhandlare. I praktiken anvisar nätägarna vanligtvis kunderna till den elhandlare som finns inom nätägarens egen koncern.

2.1.1 Olika avtalstyper används som anvisningsavtal

Elhandlarna väljer själva vilken avtalstyp de använder för anvisade kunder och hur de benämner dessa avtal. De flesta elhandlare kallar avtalet som den anvisade kunden får för tillsvidarepris eller anvisat pris. Det förekommer även andra begrepp som till exempel normalpris och tillfälligt elpris. Det finns ingen bestämmelse som anger att ett särskilt begrepp eller namn ska användas för det avtal till vilket kunden anvisats.

Tillsvidarepriset är ett trögrörligt pris och priset ändras generellt cirka fyra gånger per år. Drygt 10 procent av elhandlarna har istället ett avtal om rörligt pris som sitt anvisade pris. Det utgörs antingen av det rörliga priset som aktiva kunder får eller ett rörligt pris med ett högre påslag. Skillnaden mellan påslagen varierar. Vissa

[4] Regeringens proposition 1998/99:137

elhandlare har bara några öres skillnad medan andra har 10-15 öre högre påslag på det anvisade rörliga priset än påslaget på deras ordinarie rörliga avtal.

2.1.2 Dagens flyttprocess leder ofta till ett anvisningsavtal

Dagens flyttprocess fungerar så att den kund som flyttar från en bostad ska säga upp sina avtal både med elhandlaren och nätägaren. En kund som flyttar in i en ny bostad ska i sin tur både kontakta sin befintliga, eller en ny elhandlare och nätägaren innan inflyttningsdatumet.

I de fall en kund flyttar och inte gör ett val av elhandlare utan endast kontaktar nätägaren så sköter nätägaren hela processen åt kunden, se scenario 1 i Figur 1. I sådana fall meddelar nätägaren kunden att denne nu har ett avtal med en anvisad elhandlare och vilka villkor som gäller för avtalet. Då uppstår ett avtalsförehållande mellan parterna trots att kunden inte kontaktat eller blivit kontaktad av elhandlaren. Eftersom kunden själv inte undertecknar något avtal eller på annat sätt aktivt bidrar till avtalsslutandet är det troligt att kunden många gånger inte är medveten om att avtal ingåtts.

Ett annat relativt vanligt scenario är att kunden flyttar in och börjar använda el utan att kontakta en elhandlare eller nätägare. Nätägaren märker att el förbrukas i uttagspunkten och anvisar kunden en elhandlare som debiterar ett anvisat pris för den konsumerade elen, se scenario 2.

Figur 1: Två scenarier vid inflyttning då kunden kan hamna i ett anvisningsavtal

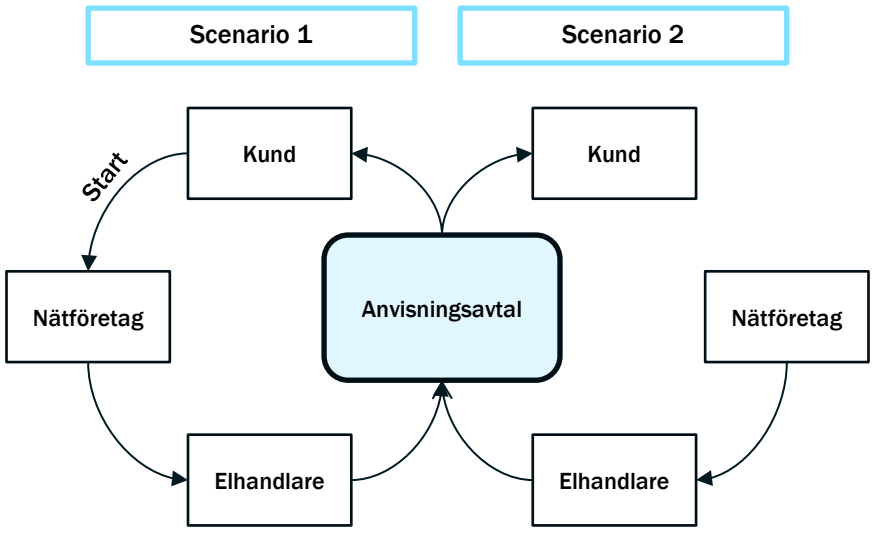

Nätägaren är skyldig enligt ellagen att informera kunden om; till vilken elhandlare kunden blivit anvisad, innebörden av en sådan anvisning samt ellagens bestämmelser om byte av elhandlare. Även den anvisade elhandlaren ska meddela kunden om villkoren för elavtalet samt startdag för leveransen av elen enligt avtalet. Både nätägarens och elhandlarens information ska ske utan dröjsmål.[5] Ei har idag tillsyn över nätägarens underrättelse men inte över elhandlarens

[5] 8 kap. 8 § Ellag (1997:857)

underrättelse. I de allmänna avtalsvillkoren[6] (ALMA) specificeras närmare vilken information elhandlaren ska meddela kunden när ett avtal slutits dem emellan. Enligt ALMA ska elhandlaren meddela startdatum för elleveransen, pris, betalningssätt och faktureringsalternativ samt även fakturaavgiftens storlek. Även i ellagen[7] finns bestämmelser om vilken information som ska finnas i ett avtal mellan en elhandlare och konsument.

2.1.3 Anvisat avtal även för aktiva kunder vars avtal löpt ut

Många elhandlare använder det anvisade avtalet, med namnet tillsvidarepris eller anvisat pris, även för de kunder som en gång gjort ett val men som av någon orsak väljer att inte vidta någon åtgärd då avtalet löper ut. Dessa kunder omfattas av bestämmelsen 8 kap 5 § ellagen som anger att en elhandlare är skyldig att fortsätta att leverera el till elanvändare fram till dess att leveransskyldigheten upphör att gälla. Skyldigheten kan upphöra när till exempel en annan elhandlare börjar leverera el i uttagspunkten. Dessa kunder omfattas således inte av bestämmelsen 8 kap 8 § ellagen och är inte en del av anvisningssystemet i egentlig mening.

Särskilda regler gäller dock för kunder som tidigare varit aktiva och tecknat ett avtal med en elhandlare. Elhandlaren är skyldig att meddela kunden, tidigast 90 dagar och senast 60 dagar innan avtalet löper ut, om konsekvenserna av att avtalet löper ut.[8]

Ei:s undersökning visar att elhandlarna har olika strategier för vilket avtal kunder hamnar på om de inte agerar efter underrättelsen om att det befintliga avtalet löper ut. Vissa elhandlare tillämpar automatisk förlängning av det befintliga elavtalet och kunden får ett likadant avtal som denne hade senast. Andra elhandlare flyttar istället över kunden på ett avtal om rörligt pris. En del elhandlare väljer att flytta över kunden på det avtal som anvisade kunder får. På så sätt kan man alltså säga att en del kunder hamnar på anvisade avtal i samband med att avtal löper ut även om de i strikt mening inte omfattas av bestämmelserna om anvisade avtal i 8 kap 8§ ellagen.

2.1.4 Sammanfattning – så hamnar kunder i anvisat avtal

Det finns två fall då en kund kan hamna i anvisningssystemet, vid inaktivitet i samband med inflyttning och då den befintlige elhandlaren går i konkurs, Figur 2. Grunden för anvisningen är då 8 kap 8 § ellagen – som reglerar att en kund som saknar elhandlare ska anvisas en elhandlare av sin nätägare. En del aktiva kunder hamnar också i anvisat avtal dit de flyttas av sina elhandlare om de inte agerar när ett avtal löper ut, med hänvisning till 8 kap 5 § regler om leveransplikt.

[6] Allmänna avtalsvillkor för försäljning av el till konsument (EL 2012 K).) Konsumentvillkor utarbetade av branschorganisationen Svensk Energi efter överenskommelse med Konsumentverket
[7] 11 kap. 13 § Ellag (1997:857)
[8] 8 kap 5 § 3 st ellagen

Figur 2 Hur kunder hamnar i anvisningsavtal

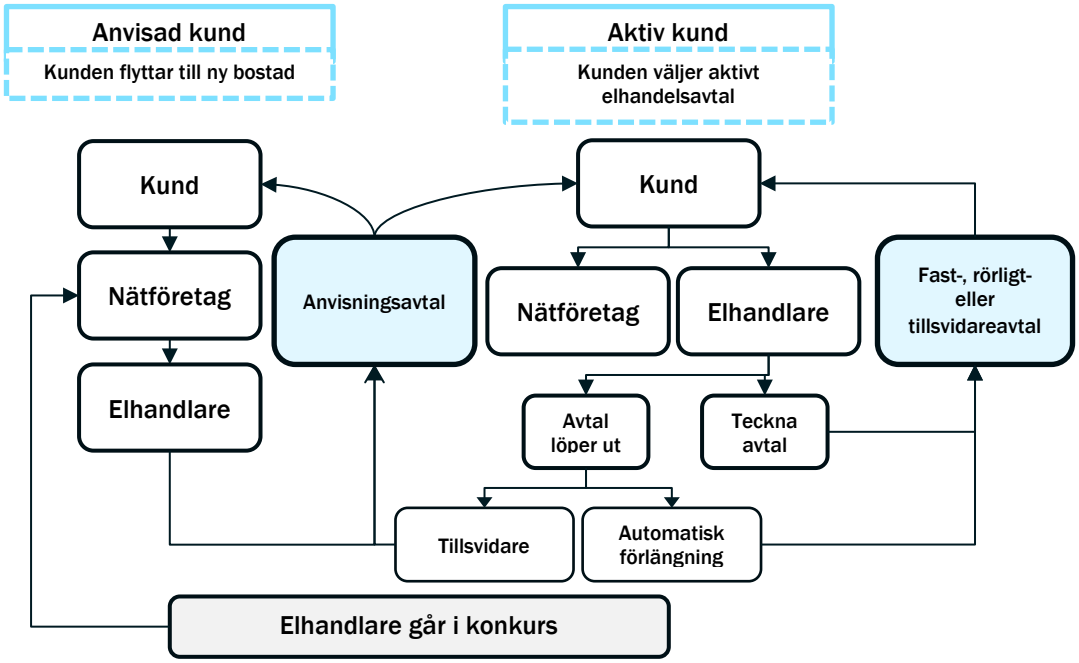

2.2 Tidigare utredning om anvisningssystemet

Hösten 2011 fick Ei i uppdrag att utreda systemet med anvisningsavtal på elmarknaden. I rapporten konstaterades att systemet leder till oönskade effekter som att inaktiva kunder betalar omotiverat höga priser än kunder som aktivt tecknat ett elavtal. Dessutom konstaterades att dagens system riskerar att snedvrida konkurrensen mellan elhandelsföretagen eftersom nätföretagen vanligtvis utser den anvisade elhandlaren inom samma koncern. I rapporten föreslogs ett antal åtgärder i syfte att förbättra systemet[9]:

- En skärpning av ellagens krav på den anvisade elhandlarens information till den anvisade kunden. En skärpt reglering av informationen som ska lämnas till de kunder som har anvisningsavtal skulle uppmärksamma dessa kunder med jämna mellanrum om villkoren för anvisningsavtalet samt priser på övriga avtal hos elhandlaren.

- En bestämmelse i ellagen om att använda benämningen anvisningsavtal på fakturan och i övrig kommunikation med kunden i syfte att minska förvirring som uppstår när elhandlare idag använder olika begrepp för det anvisade priset.

- En branschöverenskommelse om att inte återanvisa kunder som en gång tecknat ett avtal på ett anvisningsavtal. Förslaget skulle innebära att andelen kunder med anvisat elpris skulle minska.

- Förslag om reglering att den anvisade elhandlaren ska utses på ett öppet, icke-diskriminerande och marknadsorienterat sätt. Konkurrenssituationen mellan vertikalt integrerade elhandlare och oberoende elhandlare skulle

[9] Se författningsförslag i bilaga 2

med detta förslag förbättras. Prisskillnaderna mellan elhandlarnas anvisningsavtal och ordinarie avtal skulle dock inte försvinna helt men prisskillnaderna skulle sannolikt minskas.

Ei ansåg inte att prisreglering var en lämplig åtgärd för att minska prisskillnaderna mellan anvisat avtal och övriga avtal. Ei bedömde i rapporten att en kommande förändring av marknadsmodellen skulle innebära en kraftig minskning av andelen kunder som har anvisat avtal. Ei kommer i avsnitt 4 i denna rapport att beskriva den elhandlarcentriska modellen och hur ett införande av modellen påverkar de förslag som tidigare lämnats.

2.3 Europeiskt regelverk om samhällsomfattande tjänster

I det tredje inre marknadspaketet för el och naturgas finns krav på att EUs medlemsländer ska ha en samhällsomfattande tjänst[10] vilket innebär att en kund har rätt att bli försörjd med el och naturgas[11]. I direktivet anges att alla hushållskunder och i vissa fall även små företag har rätt att bli försörjda med el av en viss kvalitet till ett transparent och icke diskriminerande pris. För att uppfylla kravet på samhällsomfattande tjänst kan medlemsländerna utse en särskild elleverantör som har denna funktion, en så kallad sistahandsleverantör[12].

Det är således ett krav att medlemsstaten måste tillförsäkra att konsumenter samt små- och medelstora företag har tillgång till el. I den utredning[13] som hade i uppdrag att föreslå hur Sverige skulle införliva direktivet i svensk rätt konstaterades att Sverige redan uppfyllde kraven i direktivet på samhällsomfattande tjänst genom ellagens krav på anvisad elleverantör, 8 kap 8 §.

2.3.1 Finns ingen definition av begreppet anvisningsleverantör

För att säkerställa den samhällsomfattande tjänsten skapas ofta en aktör som får en särskild roll på energimarknaden vars syfte är att säkerställa en energileverans till kunden. I Sverige sker detta genom systemet med anvisad elhandlare. I den europeiska kontexten används två begrepp som beskriver två sinsemellan olika roller på energimarknaden; default supplier och supplier of last resort. Begreppet default supplier finns inte definierat och nämns inte alls i europeisk lagstiftning, medan supplier of last resort finns nämnt i direktivstexter[14], men begreppet är inte definierat.

För att närmare undersöka hur den samhällsomfattande tjänsten el tillförsäkras kunder utförde de europeiska energireglerarna inom sin samarbetsorganisation CEER[15] en undersökning[16] av hur begreppen utsatta kunder, default supplier och supplier of last resort definieras. Orsaken till att utsatta kunder omfattades av undersökningen är att dessa kunder anses ha mindre möjlighet att vara aktiva på el- och gasmarknaderna och ofta är den grupp som har ett anvisat elavtal. Av

[10] universal service
[11] Direktiv 2009/72/EC, art. 3.3
[12] supplier of last resort
[13] Tredje inre marknadspaketet för el och naturgas, SOU 2010:30
[14] Artikel 3, Directive 2003/54/EC samt 2003/55/EC
[15] Council of European Energy Regulators
[16] Status review of the definitions of vulnerable customer, default supplier and supplier of last resort, E09-CEM-26-04

undersökningen framgår att majoriteten av de länder som svarat på enkäten inte har någon definition av något av de två begreppen, det finns dock en gemensam uppfattning om betydelsen av begreppen. En default supplier träder in då en kund inte väljer en elhandlare eller inte kan få ett avtal med en elhandlare. I dessa fall är det vanligast att tillsynsmyndigheten utser den som ska vara default supplier. Betydligt fler hade en definition av vad en supplier of last resort är, denne träder in då kundens elhandlare går i konkurs eller om kunden är inaktiv. Aktören utses i de flesta fall av tillsynsmyndigheten. Enkäten visar också att det i en del fall är en och samma aktör som innehar båda rollerna, såsom i Sverige.

2.3.2 Prisreglering och anvisade elavtal

Många europeiska länder har ett stort antal kunder som inte är aktiva på den konkurrensutsatta marknaden. I ett flertal länder har priset på anvisat avtal reglerats för att skydda kunderna från den fulla effekten av den fria prissättningen. Skälen för detta anges i många fall vara en bristande konkurrens på den egna energimarknaden och att vissa kundgrupper behöver ett särskilt skydd[17]. Prisreglering kan dock ifrågasättas både ur ett EU-rättsligt perspektiv och ur ett marknadsperspektiv. De europeiska tillsynsmyndigheterna har uttalat att prisreglering inte är förenligt med en väl fungerande energimarknad . ERGEG menar att en öppen, konkurrensutsatt marknad med väl fungerande konkurrens inte på lång sikt kan fungera med reglerade priser för el/gas-handel.

I ett mål (C-265/08) avseende prisreglering på gasmarknaden har EU-domstolen uttalat att det framgår av gasmarknadsdirektivets[18] syfte och allmänna systematik att priset för leverans av naturgas endast ska bestämmas genom samspelet mellan utbud och efterfrågan. Prisreglering kan enligt domstolen endast komma ifråga under förutsättning att vissa särskilt angivna villkor är uppfyllda. EU-kommissionen har också gjort motsvarande uttalanden[19]. Det finns ingen anledning att anta att elmarknadsdirektivets syfte och allmänna systematik skulle leda fram till en annan tolkning än den som gjorts avseende gasmarknaden.

Flertalet av de länder som idag har prisreglering har också gjort en plan för hur man ska förändra förutsättningarna på den egna energimarkanden för att så småningom kunna ta bort det reglerade priset[20].

2.4 Hur tillförsäkras kunder el i de övriga nordiska länderna?

För att få perspektiv på anvisningssystemet i Sverige finns det anledning att titta närmare på hur de övriga nordiska länderna tillförsäkrar kunder el. De övriga nordiska länderna har olika namn för de system som motsvarar det svenska anvisningssystemet. För att inte behöva översätta och tolka dessa begrepp används

[17] Se CEER:s statusrapport, Status Review of End-User Price Regulation 1 january 2010, Ref: E10-CEM-34-03

[18] I målet var det direktiv 2003/55/EG som var aktuellt, men uttalandena är relevanta även i förhållande till nu gällande direktiv samt i förhållande till elmarknadsdirektivet.

[19] T ex http://europa.eu/rapid/press-release_IP-13-580_en.htm, http://europa.eu/rapid/press-release_IP-11-590_en.htm?locale=en

[20] För elmarknaden Estland,Lettland, Litauen, Polen and Slovakien, se s 8

fortsättningsvis i detta avsnitt begreppet standardprodukt för anvisningsavtal och begreppet leverantör med leveransskyldighet för anvisad elhandlare.

2.4.1 Förslag för att ta bort prisreglering i Danmark

I Danmark kan elhandlare antingen agera som en leverantör med leveransskyldighet inom ett specifikt nätområde eller agera på den öppna elmarknaden. Totalt finns det cirka 60 elhandlare i Danmark varav ungefär 27 är kommersiella aktörer utan leveransskyldighet. Mer än 85 procent av de danska hushållen tecknar elavtal hos de elhandlare som har leveransskyldighet. Priset på standardprodukten regleras genom ett påslag som inte är högre än för liknande produkter hos de elhandlare som agerar på den konkurrensutsatta elmarknaden. Priset regleras av den danska tillsynsmyndigheten DERA ett kvartal framåt vilket innebär att priset är ett kvartalsvis fast pris.

Under 2012 genomförde den danska tillsynsmyndigheten DERA en analys av leveransskyldigheten där man konstaterade ett flertal problem med elhandelsmarknaden. Under 2013 har en arbetsgrupp tillsatt av Klimat och Energiministern analyserat dagens system med leveransskyldighet. I slutrapporten[21] föreslår arbetsgruppen ett antal åtgärder för att förbättra funktionen på elmarknaden, bland annat:

- Låta leveransskyldigheten omfatta samtliga elhandlare som därmed måste sälja el, mot betalning, till de kunder som vill ha el.

- Ta bort prisregleringen på standardprodukten. Arbetsgruppen anser att en modell med reglerade priser gör mer skada än nytta då de hämmar prissignalerna på marknaden och reducerar kundens incitament att vara aktiv.

- För att öka kundernas aktivitet på elmarknaden föreslår arbetsgruppen ett antal förbättringsåtgärder på den danska prisjämförelsesajten för elavtal, *Elpristavlen*.

2.4.2 Hög kundaktivitet i Norge

I Norge är det elnätsföretaget som säljer el till de kunder som inte gjort ett aktivt val. Andelen hushållskunder som ligger på standardprodukten uppgick till 2,7 procent i juni 2013. För näringsidkare var siffran 3,7 procent.

Priset på standardprodukten är reglerat de första sex veckorna efter kunden ingått avtalet. Priset ska vara gällande spotpris för aktuellt elområde med ett påslag på fem öre/kWh. Efter sex veckor har elnätsföretaget rätt att höja priset över marknadsnivå för att ge kunden incitament att teckna ett elavtal med en elhandlare. Vinster från försäljning till kunder med standardavtal beskattas och därför har inte elnätsföretaget incitament att sätta ett alltför högt pris. [22]

Elnätsföretagen är skyldiga att informera kunderna som ligger på standardprodukten varje kvartal om priset och villkoret för avtalet samt informera

[21] Udvalg for el-reguleringseftersynet: Forslag til en fremtidig regulering af forsyningspligten
[22] NordREG rapport: Nordic harmonisation of universal service supply obligations

kunderna om möjligheten att teckna ett elavtal hos elhandlare. Informationen ska innehålla en lista på de elhandlare som säljer el i det området där kunden bor.

Sedan januari 2012 är elnätsföretagen skyldiga att informera kundens nuvarande elhandlare att kunden flyttat. Den norska tillsynsmyndigheten, NVE bedömer att detta ska leda till att färre kunder hamnar på standardprodukten och att marknadens funktion därigenom förbättras. Bland annat till följd av detta följer elhandelsavtalet med kunden när denne flyttar i mycket större utsträckning än i Sverige. I Sverige är det vanligt att elhandelsavtalet avslutas per automatik när kunden flyttar om inte kunden meddelar elhandlaren att denne vill behålla avtalet.

Anledningen till att Norge har en låg andel kunder med standardavtal kan förklaras av att kunden får en prishöjning efter sex veckor och därmed incitament att teckna ett annat elavtal. Dessutom får kunderna återkommande information var tredje månad om att de har ett standardavtal och att de bör teckna ett annat elavtal. Ytterligare en förklaring kan vara att det är få kunder i Norge som har fastprisavtal och därmed är det inte så många kunder som hamnar på ett standardavtal när deras avtal löper ut.

2.4.3 Endast standardprodukt vid konkurs i Finland

I Finland är det den dominerande elhandlaren i ett nätområde som har skyldighet att leverera el till de kunder som inte gjort ett aktivt val. Den dominerande elhandlaren i nätområdet är ofta knuten till elnätsföretaget. Enligt den finska elmarknadslagen[23] ska priserna inte regleras, men de ska vara skäliga och inte konkurrenshämmande. Elhandlarna måste skicka in villkoren för standardavtalen till den finska tillsynsmyndigheten[24] innan man börjar tillämpa dem. I praktiken får kunder med standardavtal samma pris som de aktiva kunderna får hos den dominerande elhandlaren. Därför existerar inte standardprodukt i Finland.

När en kund flyttar i Finland måste denne gör ett val av elhandlare. Sker inte detta så får kunden ingen el i sin nya bostad. Detta innebär att de fall då en kund anvisas en elhandlare begränsas till tillfällen då en elhandlare går i konkurs.

[23] Elmarknadslag (386/1995)
[24] EMV, Energiamarkkinavirasto

3 Nulägesbeskrivning

I detta kapitel presenteras en nulägesbeskrivning om anvisningsavtal på den svenska elmarknaden vad gäller prissättning, prisutveckling, andelen kunder med anvisat elavtal och generella marknadsvillkor etc. Uppgifterna i avsnittet baseras på statistik från Statistiska Centralbyrån (SCB), prisuppgifter från Elpriskollen[25] och svar från Ei:s enkätundersökning som genomfördes under våren 2013.

3.1 Andelen kunder med anvisat elavtal minskar

Andel kunder med anvisat pris har minskat över tiden, vilket framgår av figur 3. Fortfarande har dock 17,1 procent[26] av elkunderna på den svenska elmarknaden ett anvisningsavtal, detta motsvarar cirka 780 000 kunder. Andelen kunder med anvisat pris har dock sjunkit kraftigt sedan september 2004 då 55 procent av elkunderna hade ett anvisningsavtal. Andelen anvisade kunder låg på en relativt jämn nivå från 2001[27] fram till 2004 för att därefter minska för varje år vartefter kunderna blivit mer aktiva på elmarknaden. Av de kunder som är aktiva och tecknar elavtal är fast- och rörligt prisavtal de vanligaste avtalstyperna. I september 2013 hade cirka 38 procent av kunderna något av avtalen fast pris 1, 2 eller 3 år. En lika stor andel av kunderna hade under samma månad ett avtal med rörligt pris[28].

Figur 3 Andel kunder med anvisat avtal

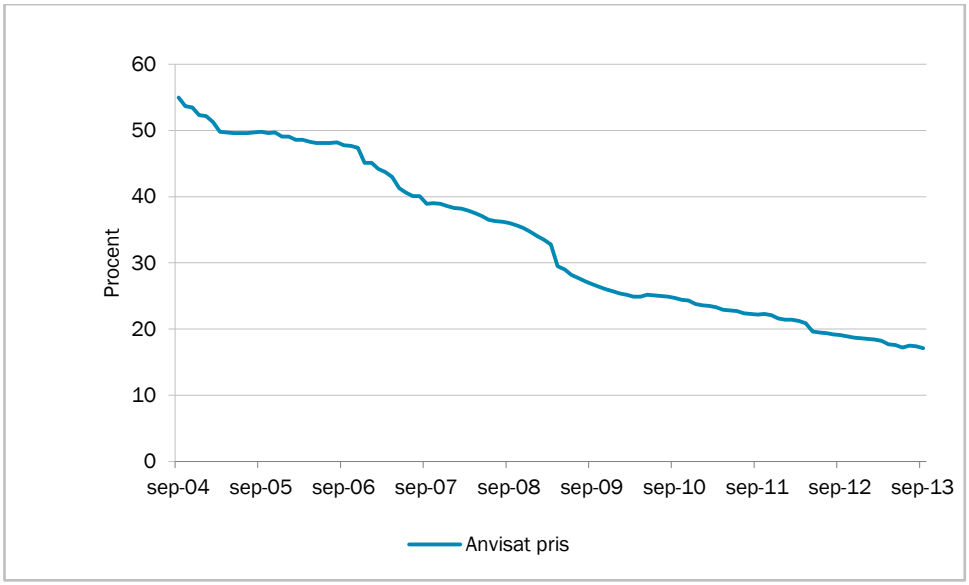

Källa: SCB

[25] Elhandlare är skyldiga att rapportera in priser bl.a., se 8 kap 11§ ellagen, till Ei som sedan publiceras på Elpriskollen. Elpriskollen startade februari 2008.
[26] september 2013, källa: SCB
[27] 65% kunder med anvisat pris i januari 2001, källa: SCB
[28] Källa: SCB

Sedan april 2013 finns statistik över andel kunder per avtalstyp uppdelat per elområde. Andelen kunder med anvisat pris uppdelat per elområde visas i figur 4 nedan. Enligt statistiken är det något fler kunder som har anvisat elavtal i elområdena 3 och 4 jämfört med elområdena 1 och 2. En möjlig förklaring är att storstadsområdena ingår i områdena 3 och 4 där fler människor bor i lägenhet och ofta har en lägre förbrukning.

Figur 4 Andel kunder med anvisat pris per elområden

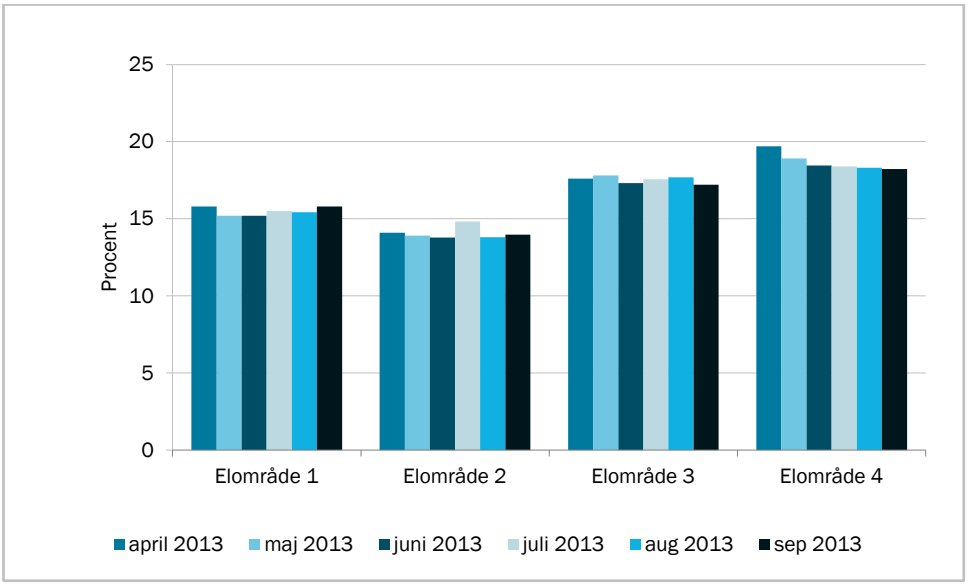

Källa: SCB

3.2 Stora prisskillnader mellan anvisat pris och övriga avtal

Det anvisade priset har varit högre än det rörliga priset i princip alla månader under perioden februari 2008 till och med oktober 2013, vilket framgår av figur 5. I genomsnitt var de anvisade priserna 27 procent högre än de rörliga priserna under denna period. När det blivit en kraftig pristopp på det rörliga priset har det hänt att de anvisade priserna varit lägre än de rörliga priserna i någon eller några månader. Orsaken till pristoppen i 2010 var mycket låga temperaturer, låg tillgänglighet till kärnkraft samt låg fyllnadsgrad i vattenmagasin d v s hög efterfrågan samtidigt med låg produktion[29]. Pristoppen vintern 2011 berodde på mycket låga temperaturer samt låg fyllnadsgrad i vattenmagasinen.[30]

[29] Halvårsrapport om elmarknaden oktober-mars 2009/2010 EiR 2010:09
[30] Halvårsrapport om elmarknaden oktober-mars 201072011 EiR2011:05

Figur 5 Prisskillnad mellan anvisat pris och rörligt pris

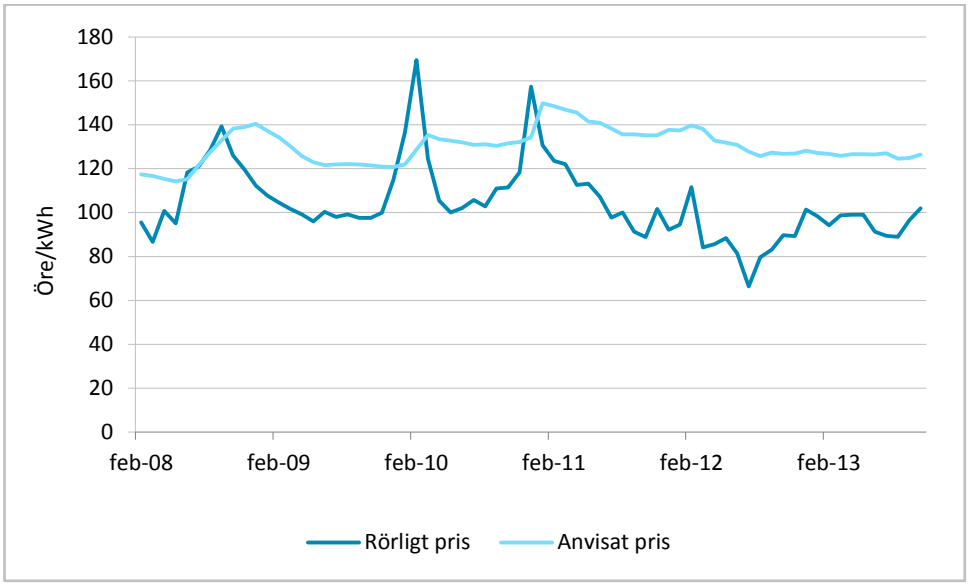

Källa: Ei, Elpriskollen

I figur 6 jämförs anvisat pris med avtalstyperna fast pris 1- respektive 3 år. Prisutvecklingen för det anvisade priset följer det fasta priset över tid.[31] Även här är det anvisade priset högre än priserna för de jämförda avtalen under i princip alla månader i perioden. I genomsnitt över hela perioden har det anvisade priset varit 21 procent högre än både fastprisavtal 1- respektive 3 år. Det framgår även av statistiken att skillnaderna har ökat på senare år. Skillnaden mellan anvisat pris och fast pris 1- samt 3 år var under år 2008 cirka 5 procent, under åren 2009-2011 var skillnaden runt 20 procent, år 2012 uppgick skillnaden till cirka 30 procent och hittills i år (januari 2013 t.om oktober 2013) är skillnaden 28 procent.

Figur 6 Prisskillnad mellan anvisat pris och fast pris 1 och 3 år

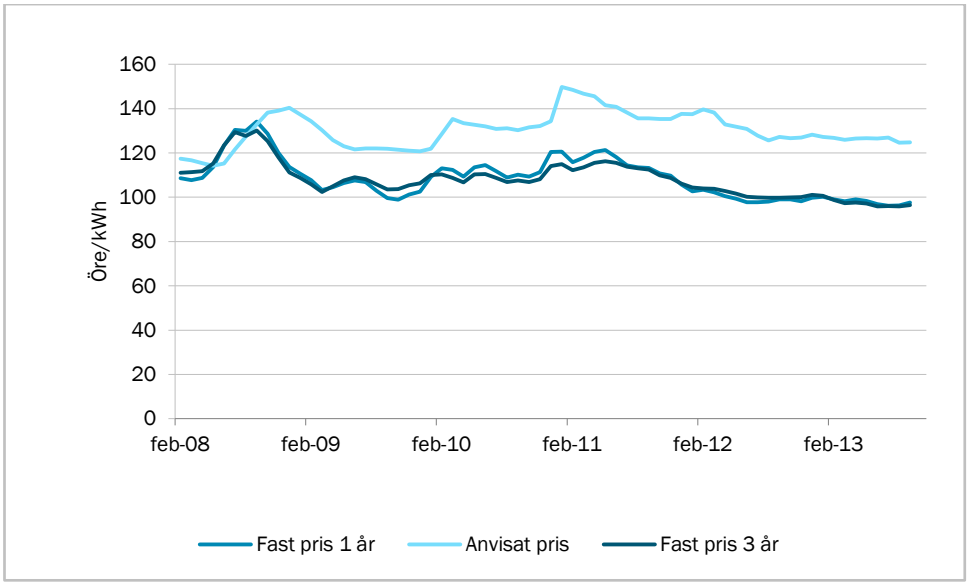

Källa: Ei, Elpriskollen

[31] Källa Elpriskollen, Ei.

Om man tittar på prisskillnaden mellan anvisat pris och rörligt pris samt fast pris 1 år per elområde så kan man konstatera att det är i princip samma prisskillnader över alla elområden. Skillnaden mellan anvisat pris och rörligt pris var för elområde 1 och 3 i genomsnitt 41 procent under för perioden december 2011 till och med oktober 2013[32]. Motsvarande siffra för elområde 2 var 42 procent och för elområde 4 var skillnaden 43 procent. För fast pris 1 år var skillnaden 31 procent i elområde 1 och 2 och för elområde 3 samt elområde 4 var skillnaden 29 respektive 28 procent. I bilaga 5 visas figurer med prisskillnader per elområde.

3.3 Högre årskostnad med anvisat pris

För en konsument kan det vara svårt att få en uppfattning om eventuella besparingsmöjligheter genom att jämföra elpriser eftersom de uttrycks i öre per kilowattimme. Ei har därför beräknat vad skillnaden i årskostnad skulle bli mellan rörligt- och anvisat pris[33]. I figur 7 och figur 8 visas skillnaden i årskostnad mellan anvisat- och rörligt pris för en typkund som förbrukar 2 000 kWh/år och en kund som förbrukar 5 000 kWh/år.[34] Under 2012 kunde en konsument spara mellan 827 upp till 2 000 kronor genom att välja rörligt pris istället för anvisat pris.

Figur 7 Besparing per år om kunden har rörligt pris istället för anvisat pris, typkund 2 000 kWh/år[35]

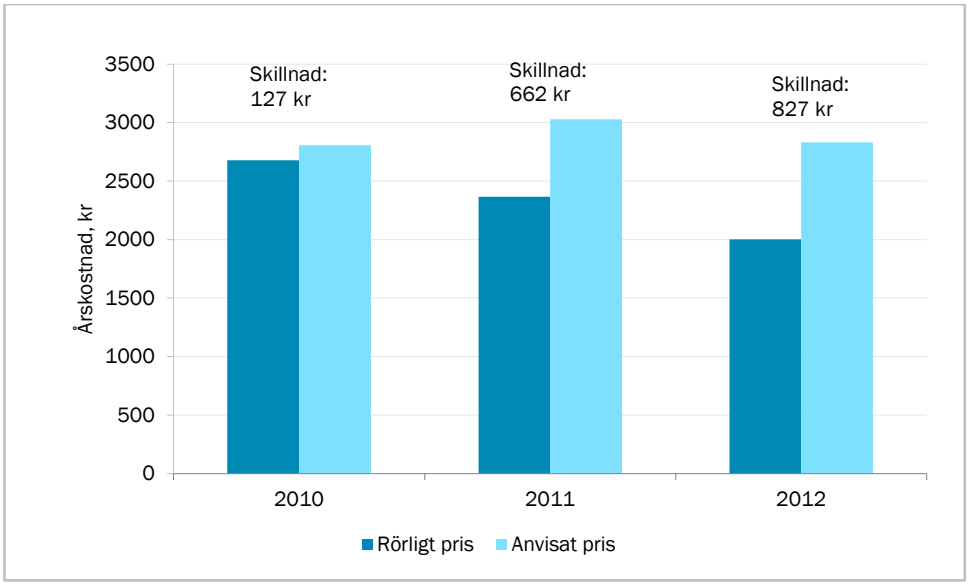

Källa: Ei, Elpriskollen

[32] Källa: Ei, Elpriskollen. Elområden infördes november 2011 men datat från Elpriskollen ej komplett för november 2011 och därför är periodstart december 2011.
[33] Beräkning med genomsnittspriser per månad med hänsyn tagen till förbrukningsvariation över året.
[34] En typkund med en förbrukning på 2000 kWh/år burkar definieras som lägenhetskund och en typkund med en elförbrukning på 5000 kWh/år som en villaägare utan eluppvärmning.
[35] I beräkningen för kostnaden för rörligt pris är hänsyn tagen till förbrukningsvariationen över året.

Figur 8 Besparing per år om kunden har rörligt pris istället för anvisat pris, typkund 5 000 kWh/år

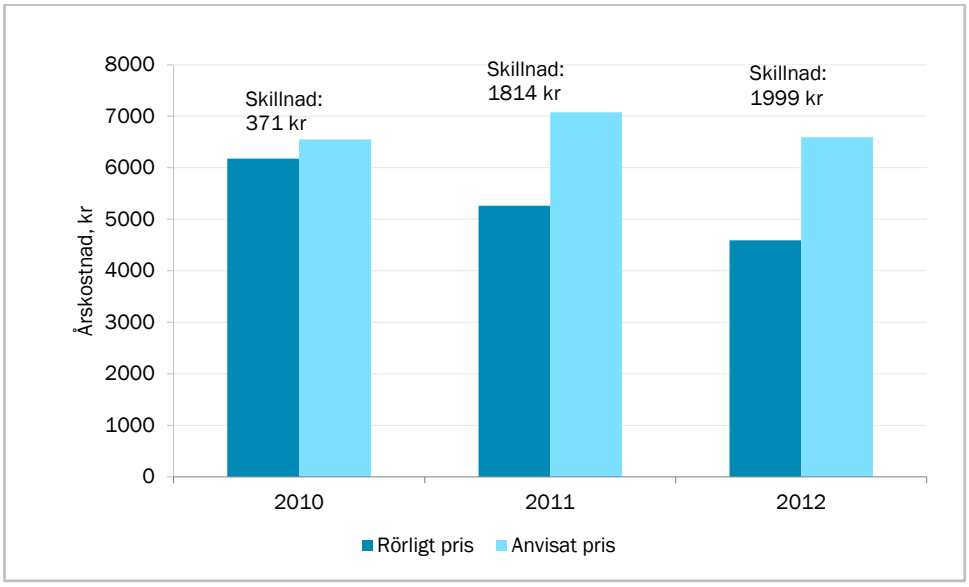

Källa: Ei, Elpriskollen

Ett byte från anvisat pris till ett avtal om fast pris leder alltid till en besparing. När på året kunden tecknar ett avtal om fast pris avgör hur mycket kunden kan spara. I figur 9 visas skillnader i årskostnad mellan anvisat pris och ett fast pris 1 år för en lägenhetskund[36]. Minimivärdet anger det minsta belopp kunden kan spara. En lägenhetskund som hade ett fast pris 1 år istället för ett anvisat pris under 2012 hade sparat mellan 555 kr upp till 737 kronor beroende på när under året kunden tecknade fastprisavtalet.

Figur 9 Besparing per år om kunden hade fast pris 1 år istället för anvisat pris, typkund 2 000 kWh/år

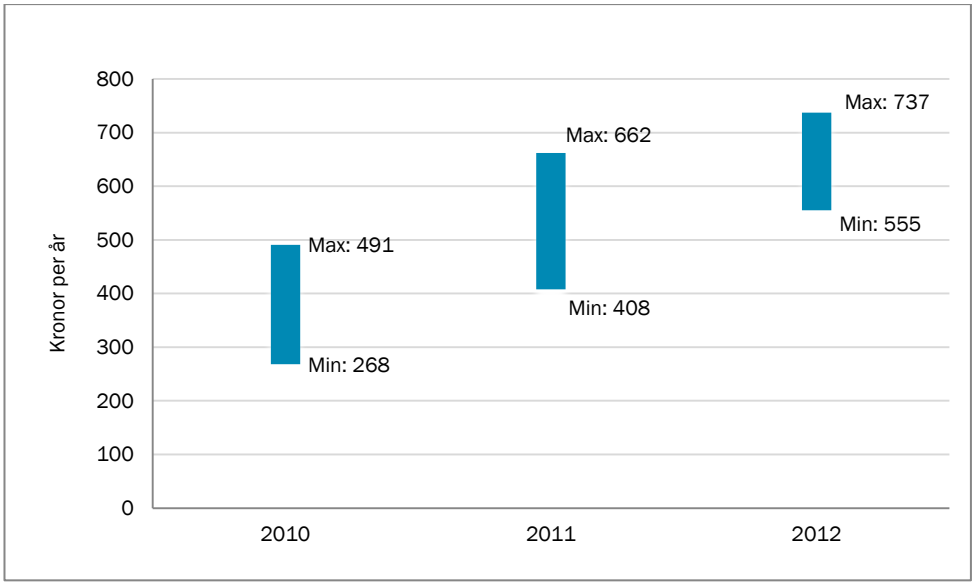

Källa: Ei, Elpriskollen

[36] Beräkningen baseras på ett genomsnitt av de inrapporterade priserna till Elpriskollen per månad.

I figur 10 visas motsvarande beräkning för en kund som förbrukar 5 000 kWh/år. En kund som hade ett fast pris 1 år istället för ett anvisat pris under 2012 hade sparat mellan 1 380 kr upp till 1 817 kronor beroende på när under året kunden tecknade fastprisavtalet.

Figur 10 Besparing per år om kunden har fast pris 1 år istället för anvisat pris, typkund 5 000 kWh/år

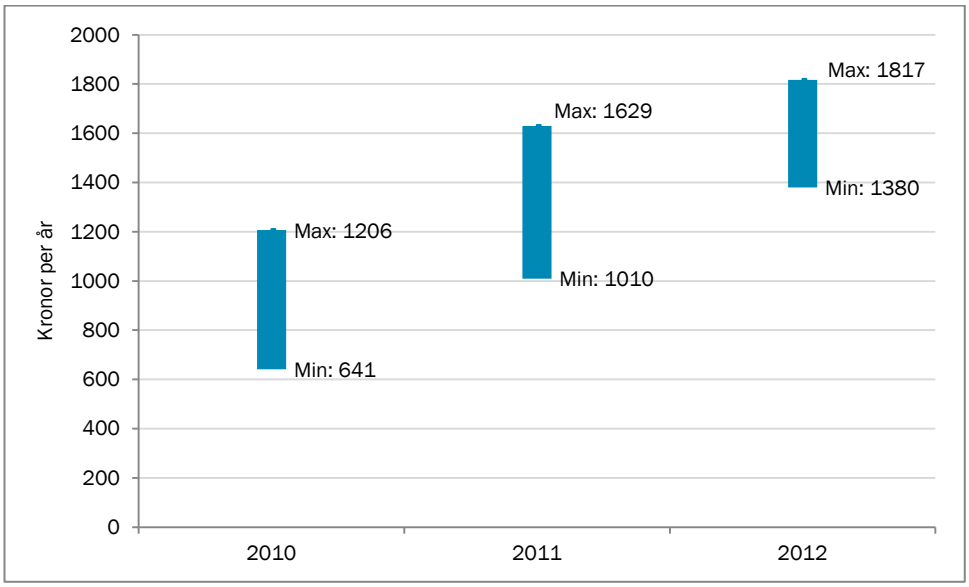

Källa: Ei, Elpriskollen

3.4 Stora prisskillnader mellan elhandlarna

De anvisade elhandlarna tillämpar olika principer vid prissättning av sina anvisade elavtal. I figur 11visas prisskillnaden mellan det högsta och lägsta anvisningspriset per månad samt en medelvärdeskurva[37]. Som framgår av figuren är skillnaderna mellan elhandlarna betydande, över hela perioden är skillnaden mellan de högsta och lägsta priserna 58 öre eller 60 procent.

[37] Källa: Elpriskollen, Ei. Samtliga inrapporterade priser per månad. Från november 2011 och framåt; priser gällande i elområde 3. Priser gällande till typkund som förbrukar 5 000 kWh/år.

Figur 11 Prisskillnader mellan elhandlare för anvisat pris, elområde 3

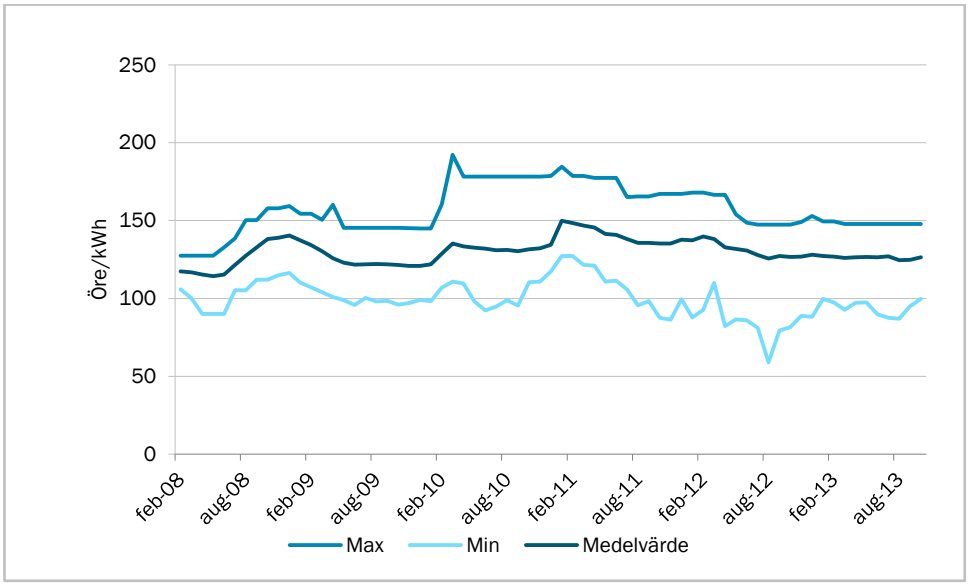

Källa: Ei, Elpriskollen

Eftersom elhandlarna möter olika risknivåer samt olika vinstkrav, kan det finnas skäl för skillnader i prisnivå mellan elhandlarna. De risker som elhandlare anger som skäl till en högre prisnivå för det anvisade priset är till exempel låg kreditvärdighet hos kunderna vilket kan ge en ökad kreditrisk och korta eller inga bindningstider. Dessa risker kan skapa svårigheter för elhandlarna att prissäkra elleveransen effektivt.

Ei har gjort en översyn av prisskillnaderna mellan det anvisade priset och det rörliga priset per elhandlare, se bilaga 3. Av översynen framgår att det är stor spridning elhandlarna emellan för prisskillnaderna mellan det anvisade priset och det rörliga priset, mellan 0 procent och upp till 52 procent. Medianvärdet för prisskillnaden är 37 procent för perioden januari 2012 till och med september 2013. 27 av de 32 (84 procent) elhandlarna som ingick i översynen hade en prisskillnad på över 20 procent. I bilaga 4 listas det anvisade priset per elhandlare.

3.5 Resultat av Ei:s enkät om anvisningsavtal

I avsnittet nedan presenteras resultatet av Ei:s enkätundersökning från våren 2013. Frågorna som ställts i undersökningen samt svarsfrekvensen för respektive fråga återfinns i Bilaga 1 Enkätundersökning. Informationen är en sammanställning av svar från 72 elhandlare av totalt cirka 90 anvisade elhandlare och har bearbetats genom beräkning av medelvärden och indelning av svar i intervall.

3.5.1 Stor spridning av andelen kunder med anvisningsavtal

Ei frågade elhandlarna om hur stor andel av deras kunder som i dagsläget ligger på anvisningsavtal och de inkomna svaren visar på en stor spridning mellan elhandlarna, se figur 12. På en aggregerad nivå är det vanligaste svaret att andelen kunder med anvisat pris är mellan noll och 30 procent av elhandlarnas kundstock, vilket gäller för 76 procent av elhandlarna. Det enskilt vanligaste svaret bland de tillfrågade är att andelen kunder med anvisningsavtal utgör 11-20 procent. Några har svarat att de inte har några kunder med anvisningsavtal och två elhandlare har exempelvis angivit att andelen kunder med anvisat pris utgör över 90 procent av deras totala kundstock.

Figur 12 Andelen kunder med anvisningsavtal

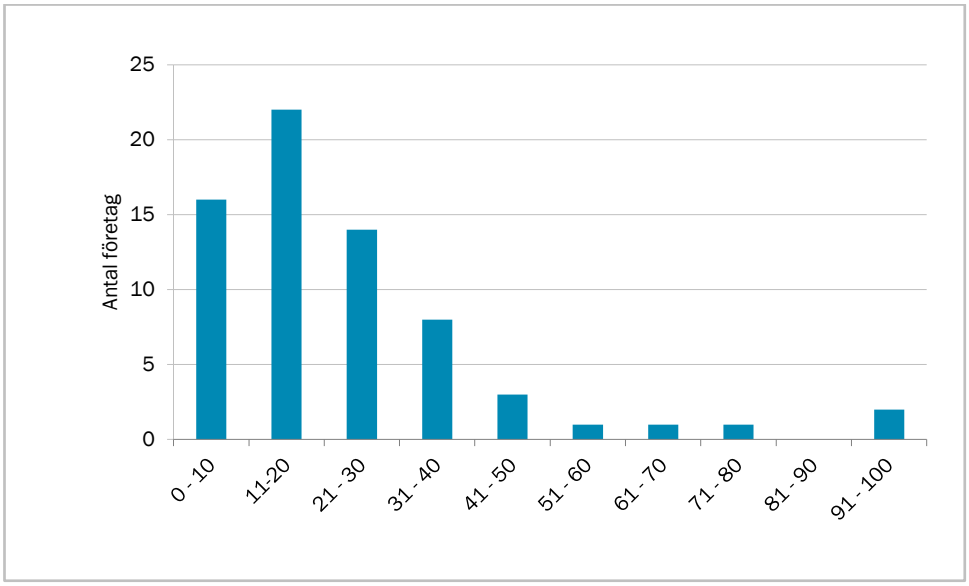

Elhandlarna hade också möjlighet att ange hur stor del av den totala försäljningen som anvisningsavtalen utgör, se figur 13. Drygt 71 procent av elhandlarna uppgav då att anvisningsavtalen utgör upp till tio procent av försäljningen. Således utgör de anvisade kunderna ungefär en femtedel av kundstocken och en tiondel av försäljningen.

Figur 13 Anvisningsavtal som andel av elhandlarnas försäljning

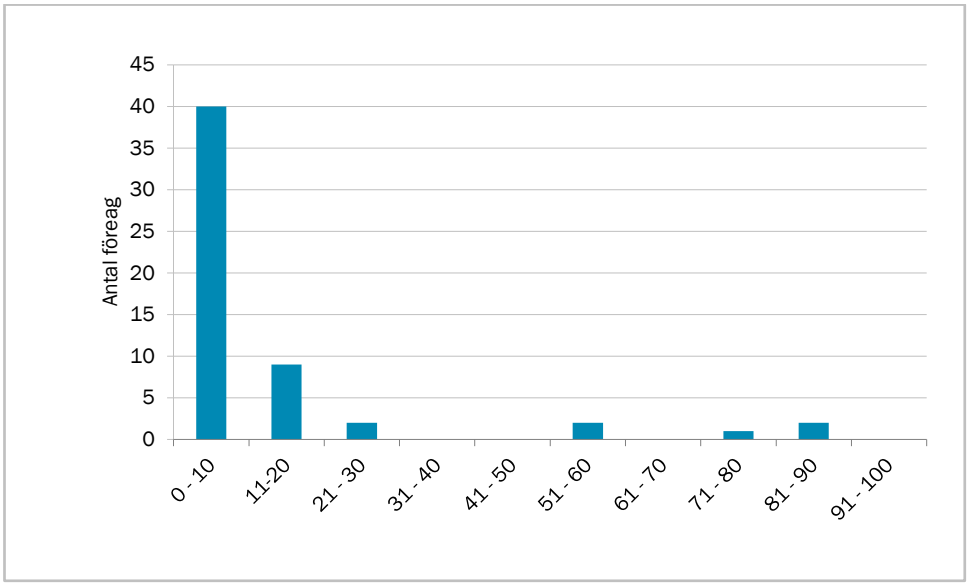

3.5.2 Konsumenter är den kundgrupp som oftast köper el till anvisat pris

För att få en bild av vilka det är som köper el till ett anvisat pris bad Ei elhandlarna att fördela kunderna med anvisningsavtal på två kundkategorier, privatkunder (konsumenter) eller företagskunder, se figur 14. De flesta elhandlare angav då att konsumenter är den i särklass vanligaste kundkategorin och utgör 88 procent av de anvisade kunderna.

Figur 14 Kundgrupper med anvisningsavtal

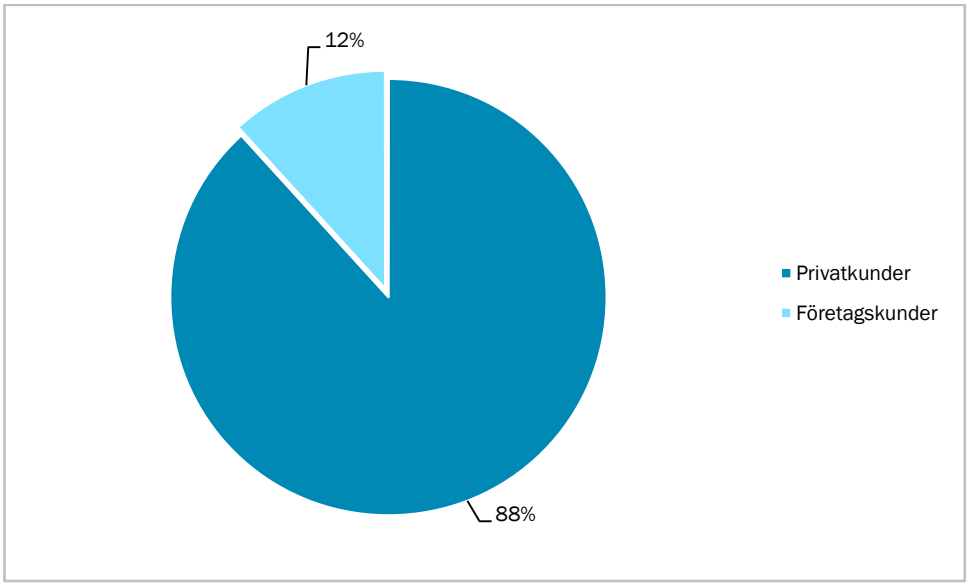

3.5.3 Inte bara kunder med låg förbrukning som har anvisat avtal

En viktig aspekt vad gäller anvisningsavtal är storleken på elförbrukning för de kunder som har dessa avtal. Därför frågade Ei elhandlarna om hur mycket el dessa kunder förbrukar. Elhandlarnas svar visar att drygt 76 procent av kunderna med anvisat pris har en elförbrukning upp till 5 000 kWh/år, se figur 15. Vanligast är att kunder med anvisat pris förbrukar upp till 2 000 kWh/år efterföljt av en

förbrukning mellan 2001 upp till 5000 kWh/år. Enkätsvaren visar också att det förekommer konsumenter som har en ännu högre förbrukning och har anvisat pris.

Figur 15 Fördelning av andelen konsumenter efter elförbrukning kWh/år

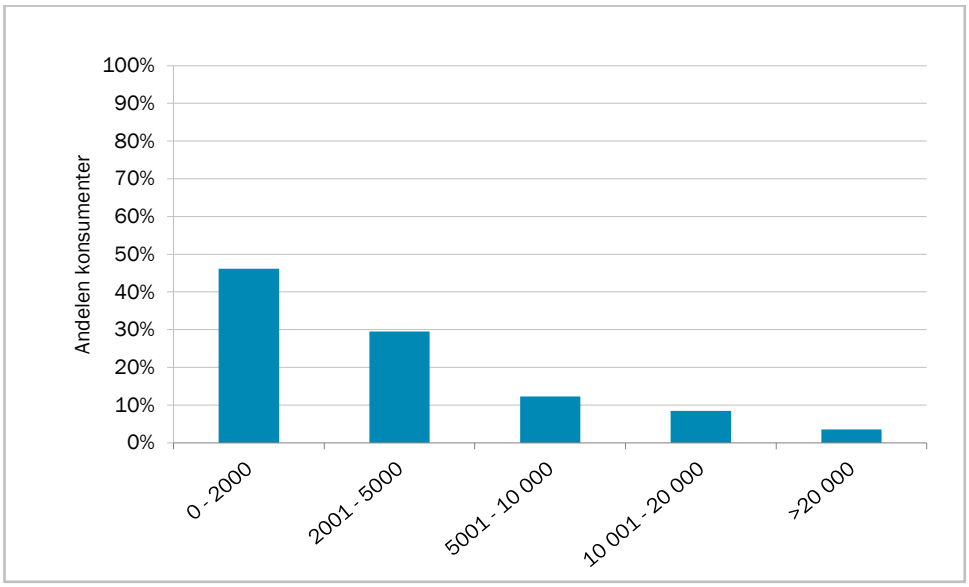

3.5.4 Kunder hamnar oftast i anvisningsavtal när de flyttar till ny bostad

När Ei frågade elhandlarna om hur deras kunder hamnat i ett anvisningsavtal har de flesta uppgivit att det sker när kunden flyttar till ny bostad. Den andra vanligaste anledningen är att avtal som löpt ut övergår till anvisningsavtal när kunden väljer att inte förlänga eller teckna ett nytt elavtal, se figur 16.

Figur 16 Anledning till att kunder hamnar på anvisningsavtal

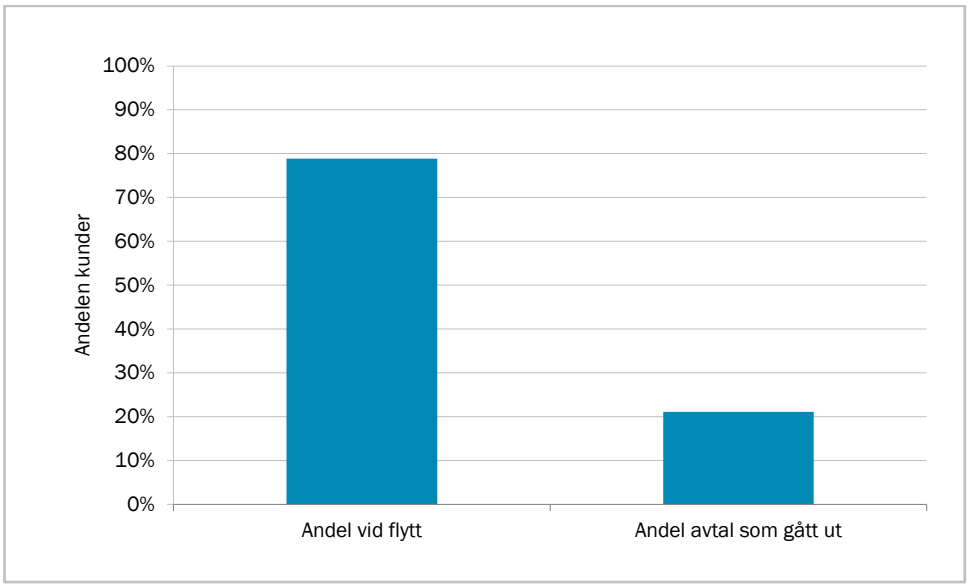

Två elhandlare har exemplifierat varför kunder hamnar på anvisningsavtal:

- *Nya kunder kommer in i samband med en flytt. Kund kommer in och ligger några månader på anvisningsavtal innan de gör ett aktivt val.*

- *Kunden har sagt upp sitt avtal, men har inte tecknat nytt avtal med annan leverantör eller oss. Vi blir då med automatik anvisningsleverantör om kunden har sin fastighet inom något av de nätområden där vi är anvisningsleverantör.*

Flera elhandlare har framhållit svårigheten att utifrån deras affärsystem fastställa hur en kund hamnar på ett anvisningsavtal. Information om orsaker till varför kunder hamnar i olika avtal registreras inte i något affärsystem. Informationen som elhandlarna lämnat i denna fråga är därmed till stor del en uppskattning.

3.5.5 Många kunder stannar kvar längre än ett år på anvisat avtal

Ei frågade även elhandlarna om hur lång tid deras kunder har haft det anvisade priset. Det enskilt vanligaste svaret Ei fått är att kunder med anvisningsavtal har dessa längre än ett år, se figur 17. För övriga kunder som haft anvisat pris under ett år är fördelningen relativt jämn över intervallerna.

Figur 17 Antal månader kunder ligger på anvisningsavtal

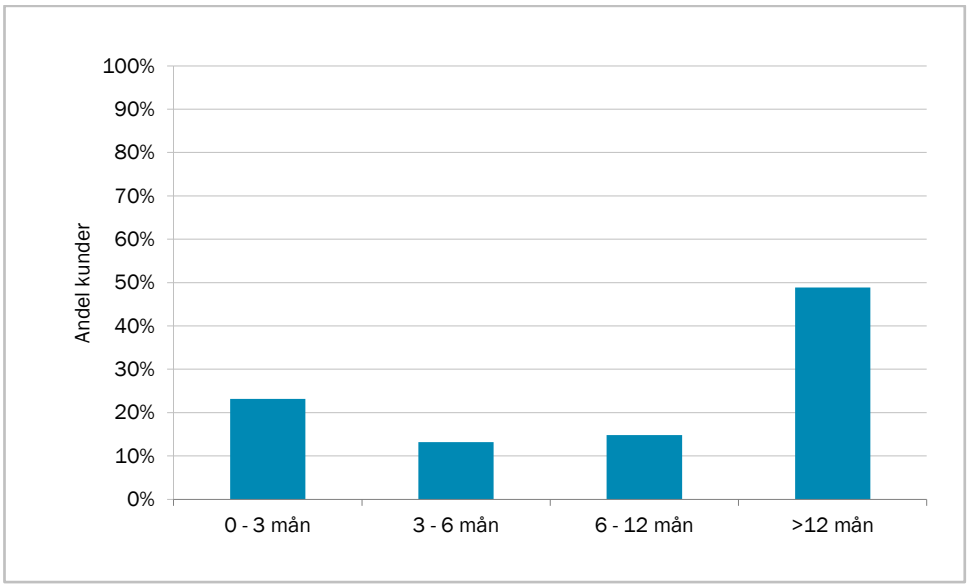

I likhet med för frågan om hur kunder hamnar i anvisningsavtal uppger 22 procent av elhandlarna att informationen om tiden inte kan erhållas från deras affärssystem.

3.5.6 De flesta kunder informeras årligen om att teckna annat elavtal

De flesta elhandlare informerar kunder med anvisningsavtal en gång per år att de kan teckna annat avtal under avtalsperioden, se figur 18. Näst vanligast är att kunden endast informeras en gång om att de kan teckna annat avtal efterföljt av svaret att kunderna informeras flera gånger per år.

Figur 18 Antal gånger elhandlarna informerar kunder om möjligheten att teckna annat avtal

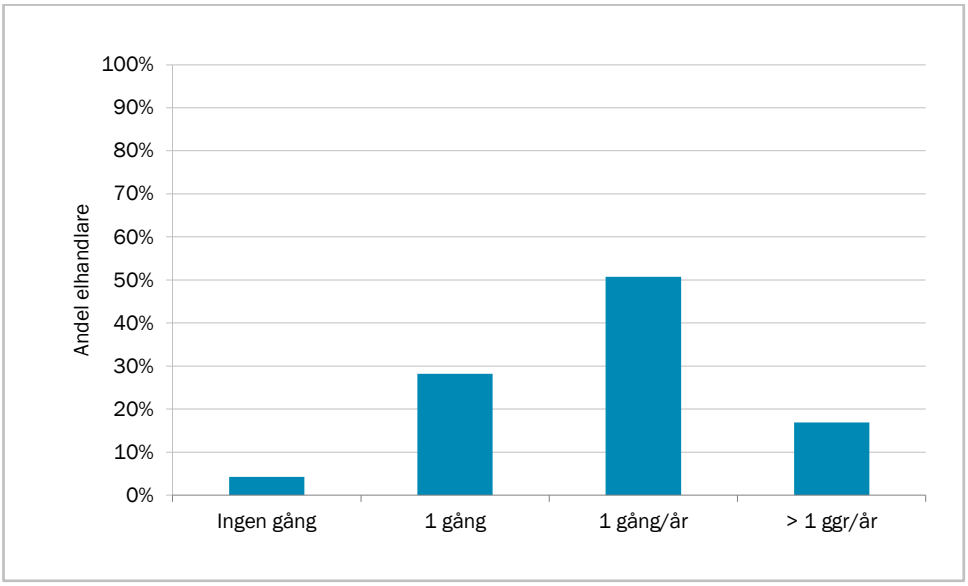

Nedan redogörs för fyra exempel på olika förfaranden, som elhandlare uppgivit i Ei:s enkät, för hur de informerar kunden om möjligheten att teckna annat avtal. Ei noterar att exemplen inte helt representerar resultatet i figur 18, exemplen avser endast att åskådliggöra elhandlarnas olika förfaranden.

- *Ibland har vi haft en drive på fakturorna med information. Samt att det klart och tydligt står på fakturan att de har ett tillsvidareavtal.*
- *På varje faktura tydliggör vi att kunden är avtalslös.*
- *Erbjudande om att teckna avtal skickas alltid vid inflyttning.*
- *Vi informerar minst var tredje månad exempelvis på fakturan, separata utskick, telefonuppringning eller via vår kundsupport vid inkommande samtal och dessutom via vår hemsida.*

3.5.7 Uppsägningstiden för anvisningsavtal är oftast två veckor.

Av de kunder som har anvisningsavtal har de flesta en kort uppsägningstid. Majoriteten av elhandlarna har uppgivit att uppsägningstiden är upp till två veckor, se figur 19, vilket är i enlighet med de allmänna avtalsvillkoren[38]. Flera elhandlare har uppgivit att uppsägningstiden är på noll dagar. Ei tolkar detta som att det i de flesta fall gäller när kunden tecknar ett avtal hos samma elhandlare. Detta eftersom det normalt tar en viss administrativ tid, från någon dag till upp till två veckor, att byta elhandlare.

[38] Kap 6 6.1 1 st, ALMA EL 2012 K

Figur 19 Uppsägningstid för anvisningsavtal

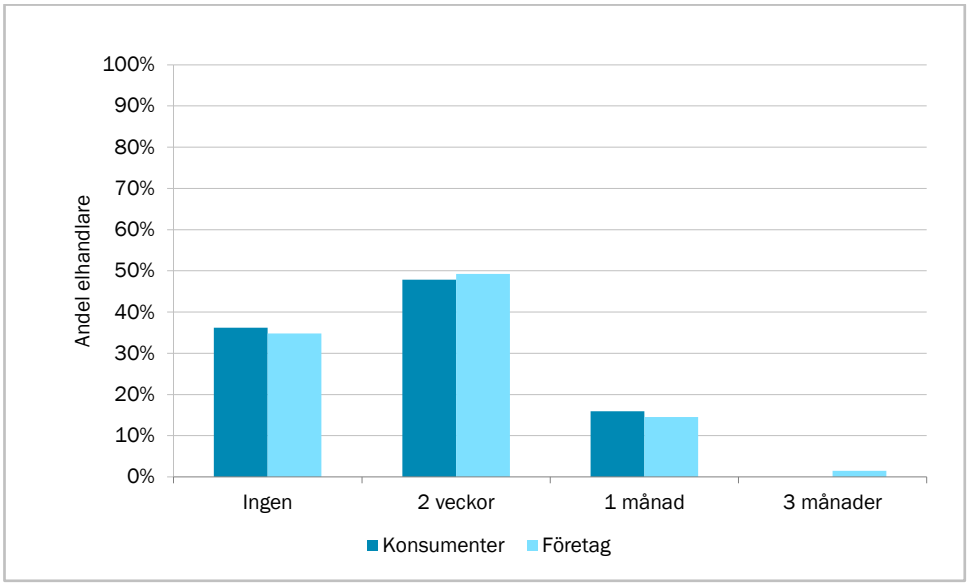

3.5.8 Elavtal som löpt ut kan övergå till anvisat pris

I vissa fall kan kunder hamna på anvisat avtal även om de tidigare varit aktiva. Detta gäller om kunden haft ett tidsbundet avtal som löpt ut och valt att inte tecknat ett nytt elavtal.

Bland de elhandlare som svarat på frågan[39] om hur de förlänger kundernas avtal när dessa löpt ut svarar 46 procent att avtalet övergår till ett anvisningsavtal, 43 procent att avtalet automatiskt förlängs och 11 procent svarar att kunden får ett rörligt elavtal med olika uppsägningstider.

Slutsatsen av avsnitt 3.5.4 är att 21 procent av kunderna hamnar i anvisningsavtal när deras avtal löper ut. Denna strategi för att hantera kunder som inte aktivt förlänger eller nytecknar ett avtal används av 46 procent av elhandlarna, se figur 20.

[39] Eftersom många elhandlare lägger kunden på ett anvisat pris när avtalet löpt ut var det intressant att ställa denna fråga till elhandlarna för att få reda på hur många kunder som hamnar på anvisat pris genom detta förfarande.

Figur 20 Olika sätt elhandlare förlänger avtal när de löper ut

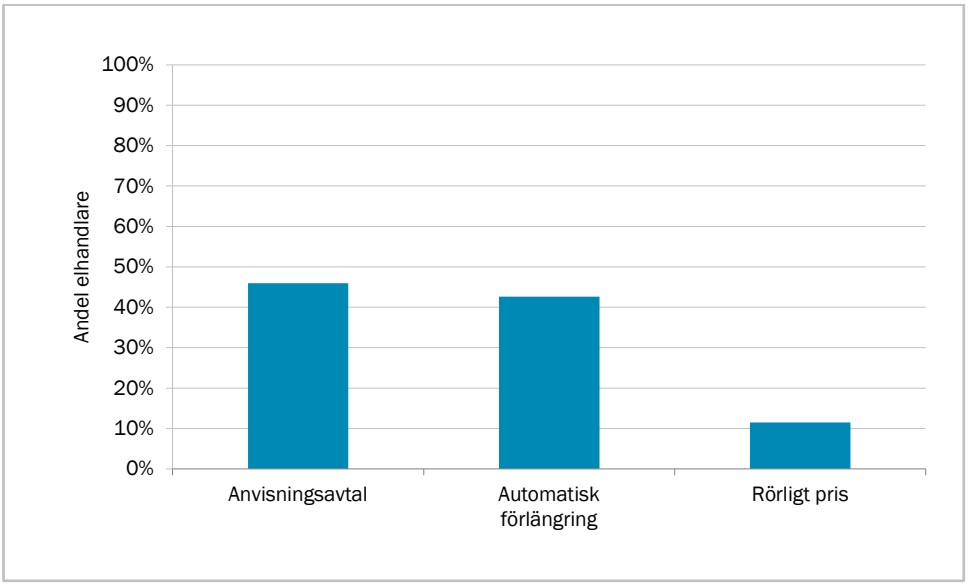

Nedan redogörs för fem exempel på olika förfaranden, som elhandlare uppgivit i Ei:s enkät, för deras tillvägagångssätt när kundens avtal är på väg att löpa ut. De fem exemplen fördelas på de tre kategorierna ovan och dessutom ges ett exempel på en blandning där kundens ursprungliga avtal avgör hur avtalet förlängs.

- *Vi informerar kunden i god tid innan, (mellan 60-70 dagar) att deras avtal kommer att löpa ut och vid vilket datum. I samma brev informerar vi om att de kommer att få ett nytt avtalserbjudande 2-3 veckor innan. Vi sänder därefter ut ett erbjudande 2-3 veckor innan nuvarande avtal löper ut. I båda breven förklarar vi att kunden hamnar på anvisningspris om de inte gör ett nytt val av elleverantör.*

- *Brevutskick till kunder om att avtal löper ut och med erbjudande om ett nytt avtal med nya priser.De som inte väljer något avtalat alternativ läggs på anvisningsavtal.*

- *Uppringning samt utskick till kund. Om inte kunden svarar förlängnings avtal i 1 år enligt gällande prislista.*

- *Vi skickar information och avtalsförslag till kund. Får vi inget svar läggs de på vårt ordinarie rörligt pris med 1 månads uppsägningstid.*

- *När det gäller förlängning av avtal så skickas det alltid ut ett brev där kunden har möjlighet att teckna avtal. Om kunden väljer att inte teckna om ett avtal och denne har haft rörligt pris förlängs det med ett nytt rörligt avtal. Om kunden däremot haft fastprisavtal och inte väljer att teckna om förlängs det med tillsvidarepris.*

4 Sammanfattande analys, slutsatser och förslag

I detta kapitel presenteras en analys av nulägesbeskrivningen från kapitel tre. Vidare har Ei analyserat vilka åtgärder som kan vara lämpliga att genomföra med hänsyn till Ei:s tidigare förslag till förändringar på elmarknaden.

4.1 Antalet kunder med anvisat pris minskar men det är fortsatt mycket stora prisskillnader

Ei kan konstatera att andelen kunder med anvisat pris har minskat från 55 procent i augusti 2001 till 17,1 procent i september 2013. Detta är positivt eftersom det visar att kunderna på elmarknaden har blivit mer aktiva. Ei anser dock att andelen kunder som fortfarande har anvisat pris är fortsatt högt.

Utöver det faktum att andelen kunder med anvisat pris fortfarande är hög, är också prisskillnaden mellan ansvisningsavtal och övriga avtal fortsatt mycket stora. Skillnaden mellan anvisat pris och rörligt pris har till och med ökat på senare tid. Priserna på anvisningsavtalen är i genomsnitt 30 procent högre än priserna på andra avtal.

Ei:s undersökning visar att en lägenhetskund (förbrukning 2 000 kWh per år) med anvisningsavtal har kunnat spara drygt 800 kronor i årskostnad genom att välja ett rörligt avtal. En villakund utan elvärme (förbrukning på 5 000 kWh per år) har på motsvarande sätt kunnat spara närmare 2 000 kronor per år. Denna sparpotential gäller dessutom för kunder med relativt låg förbrukning vilket innebär att kunder med högre förbrukning kan spara ännu mer.[40]

Energimarknadsinspektionen anser att det faktum att det fortfarande är cirka 780 000 kunder som har anvisat pris och att prisskillnaderna mellan anvisningsavtal och andra avtalsformer är fortsatt mycket stora medför att det finns anledning att överväga åtgärder för att stärka konsumenternas ställning på elmarknaden.

4.2 Prisreglering är inte en lämplig åtgärd

Ei har konstaterat att det är fortsatt stora priskillnader mellan anvisningsavtal och övriga avtal. Dessutom råder stora prisskillnader mellan elhandlarnas anvisningsavtal. En åtgärd för att minska prisskillnaderna skulle kunna vara att införa en prisreglering som skulle innebära att nivån på de anvisade priserna regleras. Detta kan exempelvis ske genom att utgå från priset på Nord Pool Spot och därefter reglera hur stort påslag elhandlarna har rätt att göra.

[40] Beräkningen avser år 2012.

Fördelen ur ett kundperspektiv med att införa ett reglerat anvisat pris är att prisnivån för många av de passiva kunderna kan bli lägre. Att införa en prisreglering är dock förknippat med betydande svårigheter. Utöver det faktum att en reglering av det här slaget skulle vara ett främmande inslag på en i övrigt helt konkurrensutsatt elhandelsmarknad där elhandlarna själva i konkurrens definierar avtalsformer och villkor på marknaden, så finns det andra svårigheter med en prisreglering på dessa avtal.

En svårighet är att bestämma en lämplig nivå för det reglerade priset. Om priset sätts för lågt sätts konkurrensen på marknaden ur spel genom att de anvisade elhandlarna får en konkurrensnackdel jämfört med elhandlare som inte är anvisade elhandlare. Ett för lågt pris riskerar också medföra att nätägarna får svårt att hitta elhandlare som är villiga att ta rollen som anvisad elhandlare. Om det reglerade anvisningspriset sätts för högt går själva syftet med prisregleringen förlorat. Ett för högt pris riskerar också att sätta konkurrensen ur spel då de anvisade elhandlarna får en konkurrensfördel mot andra elhandlare. I länder där prisreglering förekommer kan det noteras att kundernas aktivtet generellt är låg. Att begränsa kundernas incitament att göra aktiva val kan får negativa konsekvenser för marknaden som helhet då konkurrenstrycket minskar.

I tillägg så kommer också en reglering av anvisningsavtal att möta betydande svårigheter i praktiken när det kommer till att i författning definiera vilka villkor som ska gälla för ett anvisningsavtal. Därtill kommer också det faktum att det åtminstone i vissa delar bör vara möjligt för elhandelsföretagen att få vissa parametrar avgjorda i domstol, vilket innebär att villkoren för anvisningsavtal på marknaden i slutändan kommer att avgöras i rättsprocesser.

Prisreglering kan även ifrågasättas ur ett EU-rättsligt perspektiv. EU-domstolen har i ett mål om naturgas uttalat att det framgår av gasmarknadsdirektivets syfte och allmänna systematik att priset för leverans av naturgas endast ska bestämmas genom samspelet mellan utbud och efterfrågan och att prisreglering endast kan komma ifråga under förutsättning att vissa särskilt angivna villkor är uppfyllda. Det finns ingen anledning att anta att elmarknadsdirektivets syfte och allmänna systematik skulle leda fram till en annan tolkning än den som gjorts avseende gasmarknaden.

De europeiska tillsynsmyndigheterna har tidigare uttalat att prisreglering inte är förenligt med en väl fungerande energimarknad och menar att en öppen, konkurrensutsatt marknad med väl fungerande konkurrens inte på lång sikt kan fungera med reglerade priser för el/gas-handel.[41]

Det kan även nämnas att flertalet av de länder som idag har prisreglering också har gjort en plan för hur man ska förändra förutsättningarna på den egna energimarkanden för att på sikt kunna ta bort det reglerade priset.

Ei bedömer sammanfattningsvis att prisreglering inte är en lämplig åtgärd för att komma till rätta med prisskillnader mellan anvisade priser och priser på andra avtal. Detta eftersom ett införande av prisreglering på den svenska elmarknaden skulle vara en alltför ingripande åtgärd i förhållande till vad som skulle uppnås

[41] End-User Price Regulation, an ERGEG Position Paper, Ref. E07-CPR-10-03, 18 July 2007

med en sådan reglering samt de negativa konsekvenser en prisreglering skulle få på en i övrigt konkurrensutsatt elhandelsmarknad.

4.3 Åtgärder för att minska prisskillnaderna och minska antalet kunder med anvisat pris

Ei anser att det finns flera tidigare föreslagna åtgärder som skulle bidra till att både minska antalet kunder med anvisat pris och de prisskillnader som finns jämfört med andra rörliga avtal på elhandelsmarknaden. Ei har i rapporten R2012:07, Systemet med anvisad elhandlare – översyn och förslag till åtgärder, utvärderat olika åtgärder för att minska andelen kunder med anvisningsavtal samt åtgärder för att minska prisskillnaden mellan anvisningsavtal och övriga avtal.

4.3.1 Elhandlarcentrisk flyttprocess minskar andelen kunder i anvisningssystemet

Ei:s enkät till de anvisade elhandlarna visar att 79 procent av de kunder som har ett anvisat pris anvisas på grund av att de inte gjort ett aktivt val i samband med att de bytt bostadsadress. Resterande 21 procent av de kunder som har anvisat pris är kunder som har varit aktiva och valt avtal, men i samband med att avtalet löpt ut inte förnyat sitt val och därmed överförts till ett anvisat pris, vilket i sin tur är en följd av avtalet som kunden ingått med elhandlaren.

Dagens flyttprocess innebär i praktiken att en kund vid flytt endast behöver ta kontakt med nätföretaget för att få ett elabonnemang på sin nya adress. Utan kontakt med ett elhandelsföretag innebär detta att kunden anvisas en elhandlare och ett avtal. Processen förstärker kundpassivitet.

I dagens flyttprocess är det också många gånger så att elen är påslagen när kunden flyttar in. Detta eftersom elen inte kopplats ifrån när den tidigare kunden flyttat ut, vilket bland annat kan bero på att tidigare kund inte sagt upp sitt nätavtal och nätägaren därmed inte vet att kunden flyttar. Den inflyttande kunden kan i dessa fall börja använda el utan att aktivt ha kontaktat varken nätföretag eller elhandare. Det är först när kunden får information om att anvisning har skett som denne uppmärksammas på avtal och villkor.

Ei har i rapporten Enklare för kunden (R2013:09) föreslagit att en elhandlarcentrisk modell ska införas i Sverige. Förslaget innebär bland annat att en kund vid flytt endast behöver ta kontakt med ett elhandelsföretag för att erhålla både elnätsavtal och elhandelsavtal. På så vis undviks situationen att kunderna aktivt behöver agera för att undvika att hamna i ett anvisningsavtal. Eftersom 79 procent av kunderna med anvisningsavtal får sådant i samband med flytt kommer en ändrad flyttprocess enligt Ei:s bedömning att innebära en kraftig minskning av andelen kunder som har anvisningsavtal. Med en elhandlarcentrisk flyttprocess är det endast i undantagsfall kunder kommer att anvisas en elhandlare. Det kommer endast handla om de tillfällen när kundens elhandlare går i konkurs.

Ei:s enkät visar också att knappt hälften av de tillfrågade elhandlarna väljer att låta de kunder vars avtal löpt ut få samma avtal som används för anvisade kunder. Dessa kunder som utgör cirka en femtedel av kunderna med anvisat pris kommer inte att få en förändrad situation med en elhandlarcentrisk modell. Däremot finns det redan idag krav på att en kund som har ett tidsbestämt avtal med en

elhandlare ska få information 60-90 dagar före det att avalet löper ut om konskvenserna av detta. Kundföreträdare har framfört att det är viktigt att det avtal som kunden hamnar på när ett avtal löper ut har en kort uppsägningstid och att kunden inte riskerar att hamna i ett sämre läge ekonomiskt än med ett anvisat elavtal. Ei:s enkät visade vidare att de anvisade avtalen generellt har kort uppsägningstid. Mot bakrgrund av detta gör Ei bedömningen att det i nuläget inte finns anledning att verka för ett förbud mot att låta tidigare aktiva kunder få samma avtal som används för anvisade kunder. Däremot anser Ei att det finns starka skäl som talar för att även dessa kunder bör få tydlig och riktad information om avtalsformen och vilka villkor som gäller.

Ei:s enkät visar även att många kunder som har ett anvisningavtal stannnar kvar länge på avtalet. Elhandlarna uppger att närmare 50 procent av kunderna har det anvisade priset länger än ett år innan de väljer en annan avtalsform. Detta trots att uppsägningstiden för kunden generellt är kort. Vanligtvis är uppsägningstiden två veckor. Därmed föreligger inget reellt hinder i form av bindningstider som kan hindra kunden att vara aktiv och teckna avtal.

Förklaringen till varför kunderna stannar kvar i de många gånger ofördelaktiga anvisningsavtalen kan vara flera. Kunden kan sakna kunskap om hur mycket pengar det finns att spara på att vara aktiv och byta avtal. Ei:s beräkningar visar att en lägenhetskund har kunnat spara upp till cirka 800 kronor per år genom att välja bort det anvisade priset och istället välja ett rörligt pris. För kunder med högre förbrukning har den årliga besparingen varit ännu högre. Det kan också vara så att kunden inte uppfattat att denne har ett anvisat pris. Det finns problem för konsumenter att navigera i alla olika begrepp och termer på elmarknaden. Olika elhandlare använder olika begrepp för anvisningsavtal. Några exempel som förekommer är tillsvidarepris, normalpris och standardpris. Detta bidrar till att skapa svårigheter för kunder att förstå vad som menas när de jämför olika elhandlare. Namn på avtal som exempelvis normalpris eller standardpris kan också göra att kunden tror att priset är normalt utifrån vad som i övrigt erbjuds på marknaden. Den kan också vara så att kunden gjort ett övervägt val att inte byta avtal och därför har ett anvisat pris.

Ei har tidigare lämnat förslag på en skärpning av ellagens krav på den anvisade elhandlarens information till de anvisade kunderna. Åtgärden avser att att minska risken för att kunderna ska förväxla anvisningsavtalen med andra avtal genom att införa en bestämmelse i ellagen om att marknadens aktörer ska använda benämningen anvisningsavtal på fakturan och i övrig kommunikation med kunderna. Ei föreslog även att anvisningskunder löpande ska få information om priset på deras avtalsform samt priset på de andra avtalsformer som elhandelsföretaget har att erbjuda. Av informationen ska även framgå att ytterligare prisjämförelser kan göras på elpriskollen.se. Vidare föreslog Ei att tillsynsansvaret bör gälla också elhandlarens meddelande och inte som idag enbart nätägarens underrättelse.

Ei bedömer att det fortfarande finns ett behov att tydliggöra skillnaden mellan anvisningsavtal och övriga avtal och det därför fortfarande finns anledning att införa en sådan reglering. Ei har tidigare också föreslagit en reglering av anvisningsprocessen genom att införa ett krav i ellagen som innebär att nätägare

ska utse den anvisade elhandlaren på ett öppet, icke-diskriminerande och marknadsorienterat sätt i syfte att stärka konkurrensen på elmarkanden och samtidigt minska prisskillanderna mellan anvisningsavtal och övriga avtal. Fördelen med att reglera anvisningsprocessen är att konkurrenssituationen mellan elhandlare som ingår i samma koncern som nätägaren och oberoende elhandlare förbättras. En vertikalt integrerad elhandlare får inte längre per automatik alla de kunder som inte aktivt valt elhandlare utan denna måste utses i konkurrens med andra elhandlare. Det är rimligt att anta att en sådan reglering skulle bidra till att minska prisskillnaden mellan anvisningsavtal och andra typer av avtal. Mot bakgrund av det bedömer Ei att det forfarande är rimligt att införa en sådan reglering.

Ei bedömer sammanfattningsvis att de förslag som tidigare lämnats till regeringen när det gäller ändrad flyttprocess i en elhandlarcentrisk modell i väsentlig omfattning kommer att eliminera de anvisningsavtal som idag finns på elhandelsmarknaden som en följd av systemet med anvisad elhandlare. Ei bedömer vidare att de förslag som tidigare lämnats till regeringen beträffande information och på vilket sätt anvisade elhandlare upphandlas kvarstår som åtgärder som är lämpliga att införa för att stärka kundens ställning på elmarknaden. Tidigare lämnade författningsförslag framgår av bilaga 2.

4.4 Branschens agerande och ansvarstagande kan få betydelse för regelutvecklingen på elmarknaden

De stora prisskillnaderna som finns mellan anvisningsavtal och övriga vanligt förekommande rörliga avtal bedömer Ei vara omotiverat höga utifrån ekonomiskt rationella argument. Detta faktum påverkar sannolikt inte bara allmänhetens förtroende på elmarknaden utan även vilka politiska initiativ som kan komma att vidtas för att komma tillrätta med omotiverat höga prisskillnader för en stor andel av kunderna på elmarknaden. Ei anser i detta sammanhang att branschen själv måste ta ett större ansvar för att minska de stora prisskillnader som nu råder mellan anvisningsavtal och övriga normalt förekommande avtal på elmarknaden. Ei noterar också att några elhandelsföretag redan valt att göra sådana anpassningar.

Den initiala information som kunder får då man får ett anvisat avtal kan ha betydelse för hur kunden agerar. Ei har i uppdrag att verka för aktiva kunder. Underlaget från kartläggningen kommer att användas för att kommunicera till kunder att det finns besparingsmöjligheter för den som är aktiv på marknaden.

Ei:s kartläggning visar att det finns starka skäl som talar för att även fortsättningsvis bevaka villkor samt prisskillnader för anvisade avtal jämfört med andra avtal. Ei avser därför öppna tillsyn rörande den information som nätägaren lämnar i samband med att kunden anvisas en elhandlare.[42] Resultatet från tillsynen kommer användas för att utvärdera behovet av att utveckla föreskrifter för att närmare ange underrättelsens innehåll.

[42] 8 kap 8 § 1 st Nätkoncessionshavaren ska utan dröjsmål underrätta elanvändaren om vilken elleverantör som anvisats, om innebörden av en sådan anvisning och om ellagens bestämmelser om byte av elleverantör.

Bilaga 1 Enkätundersökning

Uppföljning av anvisningsavtal

Energimarknadsinspektionen (Ei) har i uppdrag att följa upp anvisningsavtalen på elmarknaden. Vi ber därför dig som är anvisad elhandlare att svara på frågor om anvisningsavtal. Med anvisningsavtal avser vi det avtal kunden får när den ej har tecknat ett elhandelsavtal. Eftersom en kund kan ha flera anläggningar med olika avtal ska svaren baseras på antal anläggningar. Om du inte kan svara exakt på vissa frågor får du gärna göra en uppskattning.

Tack på förhand för din hjälp!

Namn på företag:

1. Hur stor andel av era kunder ligger på anvisningsavtal i dagsläget?

Andel av kunder (%):

Och/eller

Andel av volym (%):

2. Hur fördelas de kunder som har anvisningsavtal på följande kundkategorier

Privatkunder (%):

Företagskunder (%):

3. Av de privatkunder med anvisningsavtal, fördela antalet kunder på följande förbrukningsintervall (%).

0-2 000 kWh/år:

2 001-5 000 kWh/år:

5 001- 10 000 kWh/år:

10 001- 20 000 kWh/år:

> 20 000 kWh/år:

4. Hur har kunderna hamnat på anvisningsavtalet?

Andel vid flytt (%):

Andel avtal som gått ut (%):

Övrigt, ange anledning:

5. Av de kunder som ligger på anvisningsavtal idag, hur länge har dessa legat på det anvisade priset? Fördela kunderna inom dessa tidsintervall, ange i %.

a.0-3 månader:

b.3-6 månader:

c. 6-12 månader:

d. Längre än 12 månader:

6. Hur ofta informerar ni kunder som har anvisningsavtal om att de kan teckna annat avtal?

- Ingen gång

- 1 gång

- 1gång/år

Övrigt:

7. Hur förlänger ni kundernas avtal när dessa har gått ut? (denna fråga gäller era samtliga tidsbestämda elhandelsavtal)

- Automatisk förlängning (t.ex. ett 1-års Fastprisavtal förlängs med ytterligare 1-års Fastprisavtal):

- Anvisningsavtal:

- Övrigt:

8. Hur lång uppsägningstid har ni på ert anvisningsavtal?

För privatkunder:

För företagskunder:

Är det någon fråga ni vill förtydliga eller kommentera eller övriga synpunkter skriv gärna era kommentarer här:

Svarsfrekvens enkätundersökning

Fråga	**1**	**1b**	**2**	**3**	**4**	**5**	**6**	**7**	**8**
Svarsfrekvens	94%	77%	92%	92%	74%	78%	99%	96%	85%

Bilaga 2 Författningsförslag

Nedan följer de författningsförslag som Ei lämnade i rapporten ”Systemet med anvisad elhandlare – översyn och förslag till åtgärder” (Ei R2012:07).

Förslag till lag om ändring i ellagen (1997:857)

Härigenom föreskrivs i fråga om ellagen (1997:857)
dels att 8 kap. 8 § och 12 kap 1 § ska ha följande lydelser,
dels att det i lagen ska införas två nya paragrafer, 8 kap. 8 b § och 8 kap 8 c § av följande lydelser.

8 kap. 8 § ellagen

Nuvarande lydelse	Föreslagen lydelse
Elanvändare som saknar elleverantör ska av berörd innehavare av nätkoncession anvisas en elleverantör, som gentemot nätkoncessionshavaren har åtagit sig att leverera el till sådana elanvändare. Nätkoncessionshavaren ska utan dröjsmål underrätta elanvändaren om vilken elleverantör som anvisats, om innebörden av en sådan anvisning och om ellagens bestämmelser om byte av elleverantör. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar närmare föreskrifter om vad underrättelsen i andra stycket ska innehålla. Den anvisade elleverantören ska utan dröjsmål underrätta elanvändaren om de villkor för leveransen som elleverantören avser att tillämpa och om den dag då elleverantören avser att påbörja leveransen enligt avtalet. För förbrukningen av den el som inte levererats enligt ett leveransavtal med en elleverantör, som är leveransskyldig enligt 5 §, ska elanvändaren betala till den anvisade elleverantören enligt de villkor som denne tillämpar. Lag	Elanvändare som saknar elleverantör ska av berörd innehavare av nätkoncession anvisas en elleverantör, som gentemot nätkoncessionshavaren har åtagit sig att leverera el till sådana elanvändare. *Nätkoncessionshavaren ska utse den anvisade elleverantören på ett öppet, icke-diskriminerande och marknadsorienterat sätt. Den anvisade elleverantören ska utses för en period om tjugofyra månader.* *Elanvändare som anvisats en elleverantör har rätt att byta elleverantör senast en månad från det att elanvändaren meddelat den anvisade elleverantören.* *Denna lag träder i kraft den 1 januari 2014.*

(*2009:580*).	

8 kap. 8 b § ellagen

Nuvarande lydelse	Föreslagen lydelse
	Nätkoncessionshavaren ska utan dröjsmål underrätta elanvändaren om vilken elleverantör som anvisats, om innebörden av en sådan anvisning och om ellagens bestämmelser om byte av elleverantör. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar närmare föreskrifter om vad underrättelsen i *första stycket* ska innehålla. Den anvisade elleverantören ska utan dröjsmål underrätta elanvändaren om de villkor för leveransen som elleverantören avser att tillämpa och om den dag då elleverantören avser att påbörja leveransen enligt avtalet. *Av underrättelsen samt av varje faktura ska framgå att det är ett anvisningsavtal.* För förbrukningen av den el som inte levererats enligt ett leveransavtal med en elleverantör, som är leveransskyldig enligt 5 §, ska elanvändaren betala till den anvisade elleverantören enligt de villkor som denne tillämpar.

8 kap. 8 c § ellagen

Nuvarande lydelse	Föreslagen lydelse
	En anvisad elleverantör ska minst en gång per kvartal sända särskild information till elanvändare med anvisningsavtal. *Informationen enligt första stycket ska innehålla* *1. En redogörelse för vilka avtalstyper elleverantören erbjuder samt leveransvillkor och priser för dessa.*

	2. En hänvisning till nätmyndighetens webbplats; elpriskollen.se

12 kap. 1 §

Nuvarande lydelse	Föreslagen lydelse
Tillsynen över efterlevnaden av denna lag och av föreskrifter eller villkor som har meddelats med stöd av lagen utövas, såvitt avser frågor om elsäkerhet och driftsäkerheten hos det nationella elsystemet, av den eller de myndigheter som regeringen bestämmer. Tillsynen i övrigt över efterlevnaden av denna lag och av föreskrifter och villkor som har meddelats med stöd av lagen utövas av nätmyndigheten. Tillsynen enligt andra stycket omfattar inte bestämmelserna i 7 och 10 kap. samt 11 kap. 1–12 §§ och inte heller efterlevnaden av elleverantörernas skyldigheter enligt 8 kap. 1–4 §§, 5 § första och andra styckena och 6–11 a §§. Nätmyndigheten är tillsynsmyndighet enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 714/2009 av den 13 juli 2009 om villkor för tillträde till nät för gränsöverskridande elhandel och om upphävande av förordning (EG) nr 1228/2003.	Tillsynen över efterlevnaden av denna lag och av föreskrifter eller villkor som har meddelats med stöd av lagen utövas, såvitt avser frågor om elsäkerhet och driftsäkerheten hos det nationella elsystemet, av den eller de myndigheter som regeringen bestämmer. Tillsynen i övrigt över efterlevnaden av denna lag och av föreskrifter och villkor som har meddelats med stöd av lagen utövas av nätmyndigheten. *Tillsynen enligt andra stycket omfattar inte bestämmelserna i 7 och 10 kap. samt 11 kap. 1–12 §§ och inte heller efterlevnaden av elleverantörernas skyldigheter enligt 8 kap. 1–4 §§, 5 § första och andra styckena och 6-7§§, 8 a § och 9–11 a §§.* Nätmyndigheten är tillsynsmyndighet enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 714/2009 av den 13 juli 2009 om villkor för tillträde till nät för gränsöverskridande elhandel och om upphävande av förordning (EG) nr 1228/2003.

Bilaga 3 Skillnad mellan anvisat pris och rörligt pris per elhandlare

Tabellen visar skillnad i procent mellan anvisat pris och rörligt pris per elhandlare. Prisuppgifterna är hämtade från Elpriskollen, gällande elområde 3 till typkund som förbrukar 2 000 kWh/år.[43] Vissa månader saknas prisuppgift och markeras då med – i listan. De elhandlare som finns i listan är de elhandlare som har ett anvisat pris och ett rörligt pris i elområde 3.

Elhandlare	jan-12	apr-12	jul-12	okt-12	jan-13	apr-13	jul-13	sep-13
Ale El Elhandel AB	0	-	0	0	0	0	0	0
BestEl	-	13	40	8	16	13	-	7
Bixia AB	-	60	93	42	32	30	45	28
Björklinge Energi Förs. AB	47	59	108	57	-	-	-	-
Boo Energi	42	55	85	39	28	27	37	20
Dala Kraft AB	45	-	99	52	39	-	-	-
E.ON	-	43	77	32	23	24	31	16
Eksjö Energi ELIT AB	-	-	102	50	38	37	53	33
Elhandel i Vetlanda AB	-	-	87	42	31	-	-	-
Elitkraft Sverige AB	-	62	106	55	43	43	59	-
Elverket Vallentuna El AB	57	-	113	35	26	43	37	22
Enkla Elbolaget AB	57	53	92	47	35	35	42	26
Fortum	52	65	-	-	-	27	-	19
Gislaved Energiring AB	31	43	82	37	26	25	39	22
Göta energi ab	-	-	93	40	-	29	41	25
Göteborg Energi DinEl AB	62	110	115	51	39	38	47	29
Habo Energi AB	-	60	159	54	41	41	58	40
Härryda Energi Elhandel AB	-	61	71	42	31	30	45	27
Karlstads Energi AB	48	64	107	47	21	31	46	27
Kungälv Närenergi AB	0	0	21	0	0	0	0	0
Linde Energi Förs. AB	-	52	-	47	34	35	40	26
Mälarenergi AB	61	-	94	47	58	35	-	31
Norrtälje Energi Förs. AB	49	24	57	19	27	23	27	18
Nossebro Energi	29	-	-	35	16	-	27	12
Nynäshamn Energi Förs. AB	44	56	89	45	34	33	47	31
Tranås Energi AB	-	-	83	37	27	26	40	22
Telge Energi AB	38	47	-	44	34	38	34	19
Varberg Energimarknad AB	46	16	47	12	5	4	15	1

[43] Ei har valt att redovisa elområde 3 eftersom flest antal kunder bor i området. Typkund 2 000 kWh har valts på grund av att det är den vanligaste förekommande typkunden som har anvisat pris enligt Ei:s enkätundersökning.

Varbergsortens Elförs. AB	34	-	82	39	-	23	37	20
Vattenfall AB	-	63	96	-	-	34	44	27
Vimmerby Energiförs. AB	7	10	38	5	-	-	13	5
Västerbergslagens Elförs. AB	51	43	79	32	-	-	42	23

Bilaga 4 Anvisat pris per elhandlare

Tabellen visar de elhandlare som har anvisat pris i elområde 3. Priserna är från den 15 oktober 2013 och är hämtade från Elpriskollen och avser jämförpris för en kund som förbrukar 2 000 kWh/år.

Elhandlare	Avtal	2013-10-15
		öre/kWh
Elverket Vallentuna El AB	Tillsvidare pris - inget tecknat avtal	155,38
Habo Energi AB	Tillsvidare	152,62
Telge Energi AB	Vind & vatten tillsvidare lägenhet	152,59
Elitkraft Sverige AB	Tillsvidarepris	151,62
Mölndal Energi AB	TvOmr3	148,85
Vaggeryds Energi	Tillsvidare avtal	145,25
Mälarenergi AB	Tillsvidare	143,75
Upplands Energi AB	tillsvidarepris	143,5
Dalakraft AB	Tillsvidarepris - SE3	142,75
Vattenfall AB	Tillsvidarepris, Elområde 3	142,5
Borås Elhandel AB	Tillsvidarepris	142,38
Göta energi ab	Tillsvidare pris	141,75
Grästorp Energi AB	Anvisat pris	141,62
Bixia AB	Tillfälligt elpris	141,62
Karlskoga Energi & Miljö AB	Tillfälligt Elpris	141,62
Göteborg Energi DinEl AB	Tillsvidarepris	141,38
Nynäshamn Energi Försäljning AB	Tillsvidarepris	141,12
VänerEl AB	Tillsvidarepris	140,75
Nossebro Energi	Tillsvidarepris elområde 3	140,14
SEVAB Energiförsäljning AB	Standardpris för elområde 3, Vattenel	139,25
Vetlanda Energi & Teknik AB	Tillsvidarepris	139,25
E.ON	EON Normalpris eo3	139
7H Kraft	Anvisningsavtal	138,5
Billinge Energi AB	Grönt Tillsvidarepris	138,5
Härryda Energi Elhandel AB	Tillsvidare, förnybar energi, elområde 1, 2, 3.	138,5
Eksjö Energi ELIT AB	Tillsvidarepris	138,5
Västerbergslagens Elförsäljning AB	Tillsvidarepris "Avser elområde 3)	138,38
Fortum	Fortum Enkel	137,62
Sjogerstads Energi AB	Tillsvidarepris	137,25
Varbergsortens Elförsäljning AB	Tillsvidarepris	135,12
Boo Energi	Tillsvidarepris	134,88
Bengtsfors Energi Handel AB	Tillsvidare	134,75
Linde Energi Försäljning AB	Tillsvidare	134,75

Norrtälje Energi Försäljnings AB	Tillsvidarepris , elområde 1,2,3	133,38
Norrtälje Energi Försäljnings AB	Tillsvidarepris_ , elområde 1,2,3	133,38
Hjo Energi Elhandel AB	Tillsvidare	132,75
Tibro Energi Försäljning AB	Tillsvidare	132,75
Gislaved Energiring AB	Tillsvidarepris	132,75
Sala-Heby Energi AB	Normalpris	131,62
Alingsås Energi AB	Tillsvidarepris	129,88
Tranås Energi AB	Tillsvidarepris 100% Vattenkraftsel	129,25
Karlstads Energi AB	Tillsvidarepris	127,62
Eskilstuna Energi och Miljö	Tillsvidarepris	127,25
BestEl	Anvisningsleverans elområde 3	124,34
Vimmerby Energiförsäljning AB	Pris för avtalslösa kunder	120,75
Kungälv Närenergi AB	Tillsvidareavtal	113,16
Varberg Energimarknad AB	VIVA Bas	110
Ale El Elhandel AB	Anvisad elleverans elområde 3	109,62
AB Borlänge Energi	Förvaltat elpris	108,75

Bilaga 5
Prisutveckling per elområde

Figurerna nedan visar prisutveckling för anvisat pris, rörligt pris samt fast pris för perioden december 2011[44] till och med oktober 2013 per elområde. Priserna är jämförpriser för en kund som förbrukar 5 000 kWh/år.

Figur 21 Prisnivå olika avtal i Elområde 1

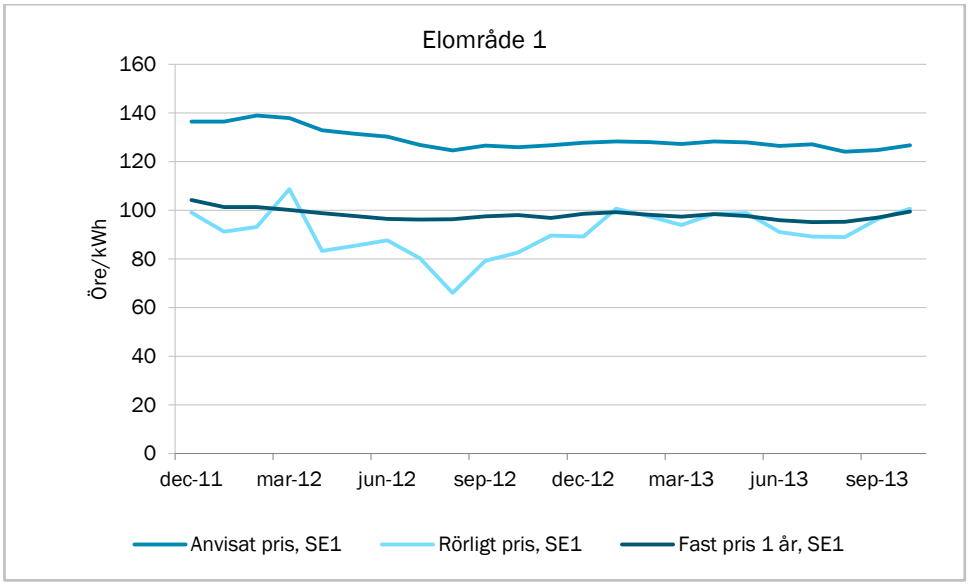

Källa: Ei, Elpriskollen

[44] Källa: Elpriskollen, Ei. Elområden infördes november 2011 men datat från Elpriskollen ej komplett för november 2011 och därför är periodstart december 2011.

Figur 22 Prisnivå olika avtal i Elområde 2

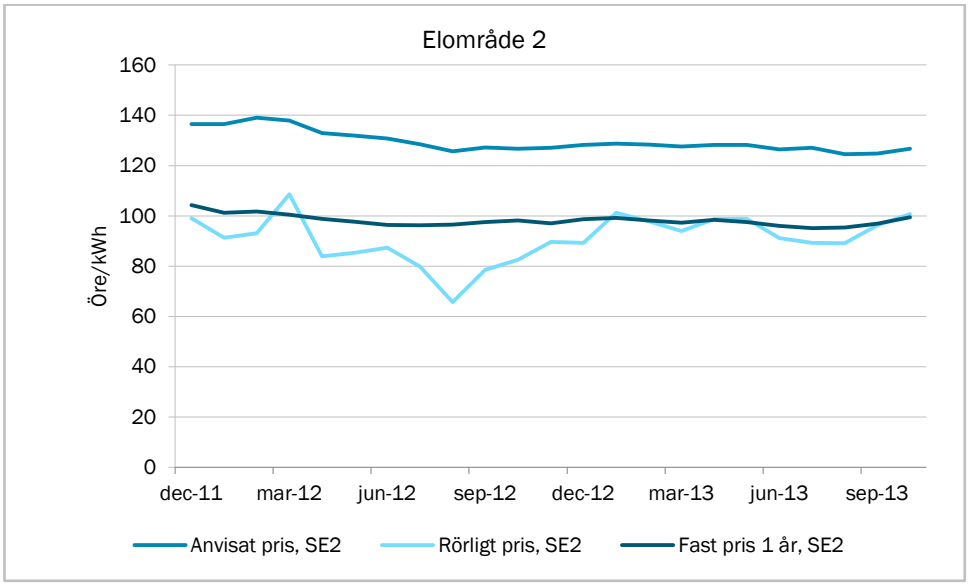

Källa: Ei, Elpriskollen

Figur 23 Prisnivå olika avtal, Elområde 3

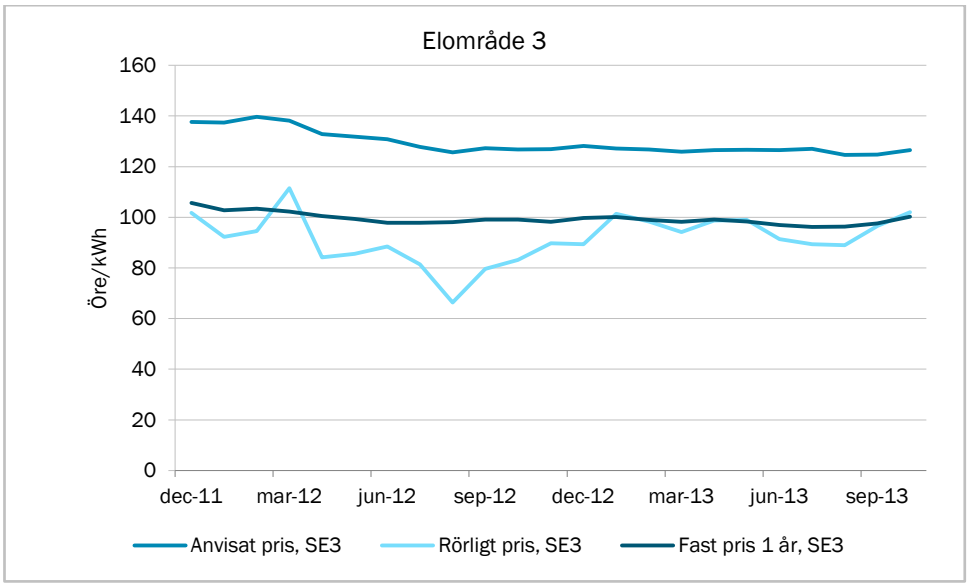

Källa: Ei, Elpriskollen

Figur 24 Prisnivå olika avtal, Elområde 4

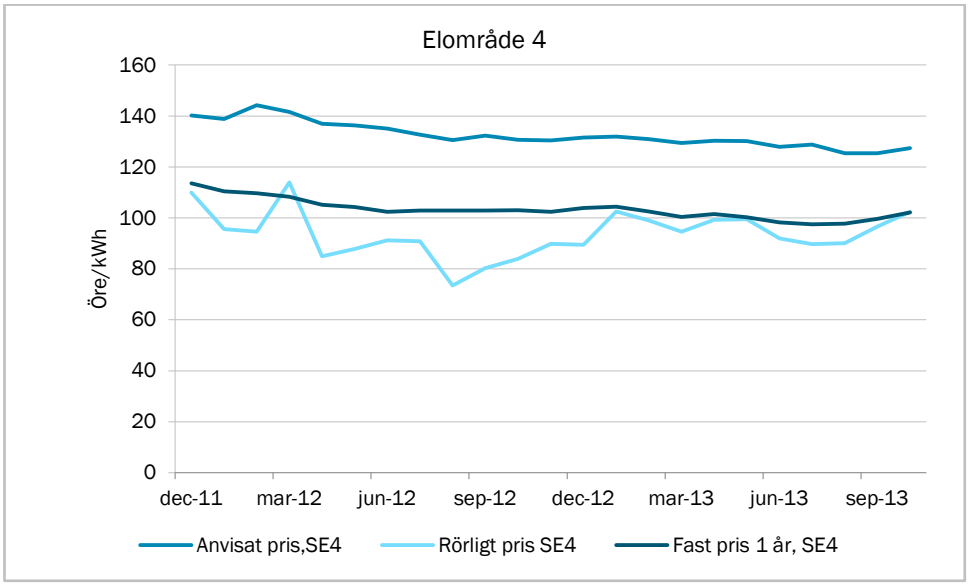

Källa: Ei, Elpriskollen

Energimarknadsinspektionen
Kungsgatan 43
Box 155
631 03 Eskilstuna
Tel 016-16 27 00
www.ei.se